

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

Ὁ λόγος οὗτος ἐγγράφη, κατὰ τοὺς κριτικούς, πρὸ τοῦ τέλους τοῦ Ὀλυμπιακοῦ πολέμου, ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τῆς Φιλιοῦτος, καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Καδμείας (ἰδ. τοῦ αὐτοῦ λόγου § 85). Ἔρα ἐν Ὀλ. 190, ἀ. Ἐγγράφη δὲ εἰς ἐπίδειξιν τῆς δόξης τῶν Ἀθηνῶν, ὡς ἐκαστοῦ εἰς πανηγύριν τινα· καὶ ἐπειδὴ ἀνήκει εἰς τὸ 4. ἔτος Ὀλυμπιάδος. διὰ τοῦτο πιθανῶς ἡ πανηγύρις αὕτη ἦν τὴ Ὀλύμπια. λέγεται δὲ ὅτι κατέβαλεν ὁ ῥήτωρ δίκαιον, καὶ δεκαπέντε ἔτη εἰς σύνταξιν αὐτοῦ.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ἐθαύμασα τῶν¹⁾ τὰς πανηγύρεις συναγαγόντων²⁾, καὶ τοὺς γυμναίους ἀγῶνας³⁾ καταστησάντων, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων εὐεξίας⁴⁾ οὕτω μεγάλων ὠρεῶν⁵⁾ ἤξιωσαν, τοῖς δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδίᾳ⁶⁾ ποιήσασιν, καὶ τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς οὕτω παρασκευάσασιν, ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν δύνασθαι, οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμαν, ἣν εἰκὸς ἦν αὐτοῖς⁷⁾ μᾶλλον ποιήσασθαι πρόκειναι. Τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν, δις τοσαύτην⁸⁾ βρώμην λαβόντων⁹⁾, οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις¹⁰⁾. ἐνὸς δὲ ἀνδρὸς εὐφρονήσαντος¹¹⁾, ἅπαντες ἂν ἀπολαύσειαν¹²⁾ οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνου διανοίας. Οὐ μὲν ἐπὶ τούτοις¹³⁾ ἀθυμήσας, εἰλόμην ῥαθυμείν¹⁴⁾. ἀλλ' ἱκανὸν νομίσας ἄθλον¹⁵⁾ εἶσεσθαι μοι τὴν δόξαν τὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου γενησομένην, ἕκω συμβουλεύων περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους¹⁶⁾, καὶ τῆς ὁμοιοῦς τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι πολλοὶ τῶν προσποιησαμένων εἶναι σοφιστῶν¹⁷⁾ ἐπὶ τούτῳ τὸν λόγον ὤρμησαν, ἀλλ' ἅμα μὲν ἐλπίζωσι, τοσαύτον αὐτῶν διοίσειν¹⁸⁾, ὥστε τοῖς ἄλλοις¹⁹⁾ μηδὲν πώποτε δοκεῖν εἰρησθαι περὶ αὐτῶν, ἅμα δὲ προκρίνας²⁰⁾ τούτους καλλίστους εἶναι τῶν λόγων, οὔτινας περὶ μεγίστων τυγχάνουσιν ὄντας²¹⁾, καὶ τοὺς τε λέγοντας μάλιστα ἐπι-

1) Τὴ θαυμαστικῆ μετὰ γενικῆς. 2) Ὁ παρεγγημένος δηλοῖ ὅσους κατὰ πρῶτον συναγαγον καὶ κατέστησαν, τοὺς πρῶτους θεσπιστάς. 3) Πανηγύρεις, αἱ γενικαὶ καὶ ἐορταῖσται συναλεύσεις τῶν Ἑλλήνων. Γυμναίους δὲ ἀγῶνας, οὓς ἐπέλυον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυμνοί, εἶον ὁ δρόμος, ἡ πάλη καὶ. 4) Τὴν βρώμην. 5) Τῶν στεφάνων καὶ ἄλλων ἀθλῶν τῶν δεδομένων τοῖς νικηταῖς. 6) Δηλ. χωρὶς κοινῆς χορηγίας, ὡς οἱ ἀθληταί, οἱ δεκαεστὶς δαπάνη ἀποκόμμενοι. 7) Τοὺς συναγαγόντας. 8) Ὅσον ἤδη ἔχουσι. 9) Ἄν οἱ ἀθληταὶ λάβωσι. 10) Πλέον (τῶν ὧν εἶχον πρότερον). Τίποτε δὲν ἤθελον κερδίσει οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. 11) Καλῶς σκεπθέντος. 12) Ἀπολαύσειαν τῆς διανοίας, οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν αὐτῆς. 13) Ὅτι δηλ. ἐν ἀμείβονται οἱ σκεπτόμενοι, ὡς οἱ σωματικῶς ἀγωνιζόμενοι. 14) Δὲν ἐπρόκριναι διὰ τοῦτο νὰ μείνω ἄργος, δὲν ἀπετρέπημ τοῦ νὰ γράψω. 15) Ὁ ἀθλος, ὁ ἀγὼν τὸ ἄθλον, ἡ ὁμοιοῦς αὐτοῦ. 16) Ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ Ἰσοκράτους περὶ μίαν ἰδίαν διηγετικῶς ἐστρέφατο, εὐγενεράτην κατῶν. Νὰ πείσωσιν οἱ Ἕλληνας τῆς μεταξὺ τῶν ἑταίρων, καὶ τῆς κοινῆς τῶν δυνάμεως νὰ στρέλωσι κατὰ τῶν Περσῶν. Ταῦτον ἰδίως ἀναπτύσσει ἐν τῷ πρὸς Φίλιππον λόγῳ. 17) Σοφιστῶν ὡσεύσαντων τότε οἱ ἀδελφικόντες τὴν ἐπιστήμην τοῦ λέγειν ἔνοιε δὲ ἐδῶ τὸν ῥήτορα Γοργίαν, γράψαντα εἰς ὕψος δγκῶδες καὶ ἐπιτετηθευμένον, τὸν Ὀλυμπιακὸν λόγον, ἦν ἡ πρῶτη παρανοία. 18) Ὅτι θέλω διαφέρει αὐτῶν. 19) Εἰρησθαι τοῖς ἄλλοις (σοφισταῖς), ὅτι ἐμείδω, ὡς τῶν ἄλλων. 20) Κρίνας τούτους τοὺς λόγους εἶναι καλλίστους πρὸ τῶν ἄλλων. 21) Εἶσι, γίνονται ἢ λέγονται περὶ μεγίστων πραγμάτων.

21) Εἶσι, γίνονται ἢ λέγονται περὶ μεγίστων πραγμάτων.

δεικνύουσι²², καὶ τοὺς ἀκούοντας πλείοστα ὠφελούσιν, ὧν εἷς οὗτός ἐστιν. Ἐπειτα οὖο' οἱ καιροὶ²³ πῶς παρεληλύθασιν, ὥστ' ἤδη μάτην εἶναι τὸ μνησθαι περὶ αὐτῶν. Τότε γὰρ καὶ παύεσθαι λέγοντα²⁴, ὅταν ἢ τὰ πράγματα λάβῃ τέλος καὶ μηκέτι δεῖ βουλευέσθαι περὶ αὐτῶν, ἢ τὸν λόγον ἴδη τις ἔχοντα πέρας²⁵, ὥστε μηδεμίαν λελείφθαι ταῖς ἄλλοις ὑπερβολήν²⁶. Ἔως δ' ἂν τὰ μὲν²⁷ ὁμοίως ὡς περὶ πρότερον φέρηται, τὰ δ' εἰρημμένα²⁸ φαύλως ἔχοντα τυγγάνη²⁹, πῶς οὐ καὶ σκοπεῖν καὶ εἰλοσοφεῖν³⁰ τοῦτον τὸν λόγον, ὅς ἢ κατορθώθῃ³¹, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῆς ταραχῆς τῆς παρούσης, καὶ τῶν μεγίστων κακῶν ἡμᾶς ἀπαλλάξει; Πρὸς δὲ τοῦτοις, εἰ μὲν μηδαμῶς ἄλλως οἶόν τ' ἦν δηλοῦν τὰς αὐτὰς πράξεις, ἀλλ' ἢ διὰ μᾶς ἰδέασθαι³², εἶχεν ἂν τις ὑποβαλεῖν³³, ὡς κωλυεργόν³⁴ ἐστὶ, τὸν αὐτὸν τρόπον³⁵ ἐκείνοις λέγοντα³⁶, πάλιν ἐνοχλεῖν τοῖς ἀκούουσιν· ἐπειδὴ δ' οἱ λόγοι τοιαύτην ἔχουσι τὴν φύσιν, ὥστ' οἶόν τ' εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν πολλαχῶς ἐξηγήσασθαι, καὶ τὰ τε μεγάλα ταπεινὰ ποιῆσαι, καὶ τοῖς μικροῖς μέγελος προσθεῖναι καὶ τὰ παλαιὰ καινῶς³⁷ διεξελεῖν, καὶ περὶ τῶν νεωστὶ γεγεννημένων ἀρχαίως³⁸ εἰπεῖν, οὐκ ἔτι φευκτέον ταῦτ' ἐστὶ, περὶ ὧν ἕτεροι πρότερον εἰρήχασιν, ἀλλ' ἄμεινον ἐκείνων εἰπεῖν πειρατέον. Αἱ μὲν γὰρ πράξεις αἱ προγεγεννημέναι κοινὰί πᾶσιν ἡμῶν³⁹ κατελείφθησαν· τὸ δὲ ἐν καιρῷ ταύταις καταγράψασθαι⁴⁰ καὶ τὰ προσήκοντα περὶ ἐκάστης ἐγδυμῆθαι⁴¹, καὶ τοῖς δόγμασιν εὖ διαθέσθαι⁴², τῶν εὖ φρονούντων ἰδίῳν ἐστίν. Ἠγοῦμαι δ' οὕτως ἂν μεγίστην ἐπίδοσιν λαμβάνειν⁴³, καὶ τὰς ἄλλας τέχνας, καὶ τὴν περὶ τοῦ λόγου φιλοσοφίαν, εἰ⁴⁴ τις τιμῆν καὶ θαυμάζοι μὴ τοὺς πρώτους τῶν λόγων ἀρχαίους⁴⁵, ἀλλὰ τοὺς ἀρίστα αὐτῶν ἕκαστον ἐξεργαζομένους⁴⁶, μηδὲ τοὺς περὶ τούτων ζητούντας τι λέγειν, περὶ ὧν μηδὲς πρότερον εἰρήχεν, ἀλλὰ τοὺς οὕτως ἐπισταμένους εἰπεῖν, ὡς οὐδεὶς ἂν ἄλλος δύναιτο.

Καίτοι τινὰς ἐπιτιμῶσι⁴⁷ τῶν λόγων τοῖς ὑπὲρ τοῦς ἰδιώτας ἔχουσι⁴⁸, καὶ λίαν ἀπηναιχθῶμενοι⁴⁹ καὶ τοσοῦτον δικμαρτήχασιν⁵⁰, ὥστε τοὺς πρὸς ὑπερβολὴν πεποιημένους πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοὺς περὶ τῶν ἰδίων συμβουλαίων σκοποῦσιν⁵¹, ὡς περὶ ὁμοίως ἀμφοτέρους δέον⁵² ἔχειν, ἀλλ' οὐ τοὺς

²²) Ἀποδεικνύουσι τὴν ἰκανότητα τῶν λεγόντων. ²³) Οἱ ἀρμόδιοι καιροὶ τοῦ στρατεύειν δηλ. κατὰ βαρβάρων. ²⁴) Τινὰ. ²⁵) Ἐξηγητή. ²⁶) Ὅστε ἄλλοι νὰ μὴ δύνανται νὰ ὑπερτερήσωσι τὰ βήθηντα. ²⁷) Τὰ μὲν δημόσια πράγματα. ²⁸) Δηλ. τὰ περὶ τοὺς λόγους. ²⁹) Δὲν εἶναι καλὰ, δηλ. οἱ περὶ τούτων λόγοι δὲν ἔγιναν ὡς ἔπρεπε. ³⁰) Διατάξασθαι, σπουδάζειν. ³¹) Δηλ. ἂν κατορθώθῃσι τὰ ἐν αὐτῷ συμβουλευόμενα. ³²) Δι' ἐπίδοσιν ἰδίῳν τρόπου. ³³) Ἐδύνατο νὰ νομίση. ³⁴) Βερυτόν. ³⁵) Κατὰ τὸν αὐτόν. ³⁶) Ἐμί. ³⁷) Κατὰ νῦν τρόπον, δηλ. ὡς ὁ Ἄρτοκρ., ἢ ὡς τοῖς νεωτέροις ἀρμότεσιν πράγμασι κ.

³⁸) Ἡ ἀνεπίδοσις πρὸς τὸ καινῶς, ὡς εἶπον οἱ ἀρχαῖοι, ἀφελῶς δηλαδὴ, ἀνεπιτηδεύσας, ἢ ἀβερύσας, μεγαλοπρεπῶς. ³⁹) Κοινὰ εἰς ὅλους ἡμᾶς, ὥστε δηλ. ὅλοι ἡμεῖς νὰ τὰς γνωρίζωμεν. ⁴⁰) Χρησασθαι δεινῶς. ⁴¹) Ἀνατίθειν. ⁴²) Διατάξαι τὸν λόγον καλῶς ἢ τὰ δόγματα ὡς πρὸς τὰς λέξεις. ⁴³) Λαμβάνειν ἂν, ὅτι δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἐπίδοσιν, νὰ ἐπιδίδωσι. ⁴⁴) Οὕτως... εἰ. ⁴⁵) Ὅσοι πρώτοι λέγουσι τι, ἐμιμῶσι περὶ τίνος.

⁴⁶) Ἐργαζομένους ἐντελῶς. ⁴⁷) Κατηγοροῦσι. ⁴⁸) Τοῖς μὴ ἔχουσιν ἰδιωτικῶς, τοῖς ὅσιν ἀνωτέροις ἢ πρὸς ἰδιώτας. ⁴⁹) Σφάλλουσιν οἱ ἐπιτιμῶντες. ⁵⁰) Τοῖς καθ' ὑπερβολὴν πεποιημένους, δηλ. τοῖς ἐξεργαζομένους, τοῖς ἐπιδεικτικῶς ἢ πανηγυρικοῦς παραβάλλουσι πρὸς τοὺς τῶν ἰδιωτικῶν συμβουλαίων δικανικοῦς. ⁵¹) Ὡς δέον (δὲν ἀπὸλ. διὰ τὸ ταπεινότερον) ὁμοίως ἔχειν, ὡς νὰ ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁμοίως.

μὲν ἀσφαλῶς, τοὺς δὲ ἐπιδεικτικῶς⁶⁸ ἢ, σφᾶς⁶⁹ μὲν διορῶντας τὰς μετρίότητας⁷⁰, τὸν δὲ ἀκριβῶς ἐπιστάμενον λέγειν, ἀπλῶς οὐκ ἂν μὴ δυνάμενον εἰπεῖν⁷¹. Οὗτοι μὲν οὖν οὐ λελθίσαι, ὅτι τούτους ἐπαινοῦσιν, ὧν ἐγγὺς αὐτοὶ τυγγάνουσιν ὄντες⁷², ἐμοὶ δὲ οὐδὲν πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἐστίν⁷³, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους, τοὺς οὐδὲν ἀποδεξομένους εἰκὴ⁷⁴ τῶν λεγομένων, ἀλλὰ οὐσχερανοῦντας, καὶ ζητήσοντας ἴδειν τι τοιοῦτον ἐν τοῖς ἐμοῖς λόγοις, ὃ παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐχ εὐρήσονται. Πρὸς οὓς ἐτι μικρὸν ὑπὲρ ἑμαυτοῦ θρασυάμενος⁷⁵, γὰρ περὶ τοῦ πράγματος⁷⁶ ποιήσομαι τοὺς λόγους. Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἐν τοῖς προσημίσις ὄρω καταπραΰνοντας τοὺς ἀκρατάς, καὶ προασσίζομένους ὑπὲρ τῶν μελλόντων ῥηθῆσθαι, καὶ λέγοντας, τοὺς μὲν, ὡς ἢ ὑπονοῦσι⁷⁷ γέγονεν αὐτοῖς ἢ παρασκευῆ, τοὺς δὲ, ὡς χαλεπὸν ἐστὶν ἴσους τῷ μεγέθει λόγους τῶν ἔργων⁷⁸ ἐξευρεῖν ἐγὼ δ', ἦν μὴ καὶ τοῦ πράγματος ἀξίως εἶπω, καὶ τῆς δόξης τῆς ἑμαυτοῦ, καὶ τοῦ χρόνου, μὴ μόνον τοῦ περὶ τὸν λόγον ἡμῖν διατριφέντος⁷⁹, ἀλλὰ καὶ σὺμπαντος οὗ⁸⁰ βεβίωκα⁸¹, παρακελεύομαι μηδεμίαν μοι συγγνώμην ἔχειν, ἀλλὰ καταγελαῖν καὶ καταφρονεῖν οὐδὲν γὰρ ὅτι τῶν τοιούτων οὐκ ἀξίως εἶμι πάσχειν, εἴπερ μὲν τῶν ἄλλων διαφέρων, οὕτω μεγάλας τὰς ὑποσχέσεις ποιῶμαι. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἰδίων, ταῦτά μοι προειρήσθω. Περὶ δὲ τῶν κοινῶν, ὅσοι μὲν εὐθὺς ἐπελθόντες⁸² διδάσκουσιν, ὡς χαρῆ, διαλυταμένους τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῖς ἔχθρας, ἐπὶ τὸν βάρβαρον τραπέσθαι, καὶ διεξέρχονται τὰς τε συμφορὰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν γεγενημένας, καὶ τὰς ὠφελείας τὰς ἐκ τῆς στρατείας τῆς ἐπ' ἐκείνους ἐσομένας, ἀληθῆ μὲν λέγουσιν, οὐ μὴν ἐντεῦθεν⁸³ γε ποιῶνται τὴν ἀρχήν, ὅθεν ἂν μάλιστα συστήσαι ταῦτα⁸⁴ δυναίηεν. Τῶν γὰρ Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑφ' ἡμῖν⁸⁵, οἱ δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἰσὶν αἱ γὰρ πολιτεῖαι⁸⁶, εἰ ὧν οἴκουσι⁸⁷ τὰς πόλεις, οὕτω τοὺς πλείστους αὐτῶν διειλήρασιν⁸⁸. Ὅστις οὖν οἶεται τοὺς ἄλλους κοινῆ τι πράξειν ἀγαθόν⁸⁹, πρὶν ἂν τοὺς περιστάσας αὐτῶν διαλλάξῃ, λίαν ἀπλῶς ἔχει⁹⁰, καὶ πόρρω τῶν πραγμάτων⁹¹ ἐστίν. Ἀλλὰ δεῖ τοὺς μὴ μόνον ἐπίδειξιν ποιουμένους, ἀλλὰ καὶ διαπράξασθαι τι βουλομένους, ἐκείνους τοὺς λόγους ζη-

⁶⁸) Οἱ μὲν δικαιοὶ νὰ ᾖναι τοιοῦτοι ὥστε νὰ ἐξασφαλίζωσι τὰ δίκαια τοῦ λέγοντος. Οἱ δὲ πανηγυρικοὶ νὰ ᾖναι ἐπιδεικτικοί. ⁶⁹) Αὐτοὶ, οἱ ἐπιτιμῶντες. ⁷⁰) Διακρίνουσι πῶς ἐπιτάσσονται οἱ μέτροι, οἱ μὴ πομπώδεις λόγοι. ⁷¹) Ὅτι ἐκεῖνος (ὁ ἀκριβὴς, ὁ ἀληθὴς ῥήτωρ) δὲν δύναται νὰ ἀμιλήσῃ ἀπλῶς καὶ ὄχι ἐπιδεικτικῶς. Οὐκ ἂν μὴ πλεονάζει ἡ ἀρ-
τησία. ⁷²) Οἱ μέτροι ἐπαινοῦσι τοὺς μετρίους. ⁷³) Δὲν ἐγὼ νὰ κάμω μὲ τοὺς τοιο-
ους, δὲν ἀποστίνωμαι πρὸς αὐτούς. ⁷⁴) Ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε δὲν θέλω διελθῆ, δὲν θέλω
εὐχαριστήσῃ εἰς οὐδὲν τῶν λεγομένων. ⁷⁵) Θρασύως, μετὰ παρρησίας εἰπών.

⁷⁶) Περὶ τοῦ προκειμένου. ⁷⁷) Ἐκ τοῦ προχείρου. (Τυτὸν τὸ μέλος, αἱ χεῖρες).

⁷⁸) Λόγους ἴσους τῷ μεγέθει τῶν ἔργων. ⁷⁹) Ὅσον διέτριψα. Ἡμῖν, ἀντὶ ἐμοῦ.

⁸⁰) Συμπαντὶ μετὰ τοῦ πρὸς ὃ ἀναφέρεται. Σὺμπαντος ὄν. ⁸¹) Ἰστοῦ τότε 68 ἐτῶν ἔ-
βητωρ. ⁸²) Ἀμα παρουσιασθέντες νὰ ἐμιλήσωσι. ⁸³) Ἐκεῖθεν. ⁸⁴) Συναρμολογήσει
ταῦτα τὰ πράγματα, τὰ κατὰ τοὺς Ἑλληνας, νὰ δώσωσι ἀστάσιον εἰς αὐτά. ⁸⁵) Ὑπὸ τῆν
ἡγεμονίαν, τῆν προστασίαν ἡμῶν. ⁸⁶) Αἱ κυβερνήσεις. ⁸⁷) Ἐλευθεροῦσι. ⁸⁸) Διέτριψαν.
Ἀλλ. οἱ μὲν δημοκρατοῦμενοι ὑπέκειντο εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων, οἱ δὲ ἀριστο-
κρατοῦμενοι εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων. ⁸⁹) Ὅσα εἰ ἄλλοι Ἕλληνες. ⁹⁰) Ἀπλῶς, εὐθύως
εἶναι. ⁹¹) Μακρὰν τοῦ νὰ ἐνοῶ τὸ πρᾶγμα.

ταῖν, οἵτινες τὰς πόλεις ταύτας¹⁶ πείσουσιν ἰσομετρησθαι πρὸς ἀλλήλας¹⁷, καὶ τὰς ἡγεμονίας διελθεῖν¹⁸, καὶ τὰς πλεονεξίας¹⁹, ὡς νῦν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμοῦσιν αὐταῖς γίνεσθαι²⁰, ταύτας παρὰ τῶν βαρβάρων ποιήσασθαι²¹.

Τὴν μὲν οὖν ἡμετέραν πόλιν, βῆδρον ἐπὶ ταῦτα προσεγγεῖν²². Λακεδαιμόνιοι δὲ νῦν μὲν ἐπι δυσπεισίῳ ἔχουσι²³, παρελθράσι²⁴ γὰρ ψευδῆ λόγον, ὡς ἔστιν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι κἀτρίον²⁵. ἢν δ' ἐπιδείξῃ τις αὐτοῖς ταύτην τὴν τιμὴν ἡμετέραν οὕσαν μᾶλλον ἢ ἐκείνων, τάχ' ἂν ἔασαντες τὸ διακρίβουσθαι²⁶ περὶ τούτων, ἐπὶ τὸ συμφέρον ἔλθοιεν. Ἐγγὺν μὲν οὖν καὶ τοῖς Ἕλλησι ἐπιτέλλεν ἀρχεσθαι, καὶ μὴ πρότερον περὶ τῶν ὁμολογουμένων συμβουλεύειν, πρὶν περὶ τῶν ἀμφισβητούμενων ἡμᾶς ἀπαλλάξαι²⁷. Ἐμοὶ δὲ οὖν ἀμφοτέρων²⁸ ἕνεκα προσίχαι περὶ ταῦτα ποιήσασθαι τὴν πλείστην διατριβήν²⁹, μάλιστα μὲν, ἵνα προύργου³⁰ τι γένηται, καὶ παυσάμενοι τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῖς φιλονεικίας κοινῇ τοῖς βαρβάρους πολεμήσωμεν· εἰ δὲ τοῦτο ἔστιν ἀδύνατον, ἵνα δηλώσω τοὺς ἐμποδῶν ὄντας³¹ τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίᾳ, καὶ πᾶσι γένηται φανερόν, ὅτι καὶ πρότερον³² ἢ πόλις ἡμῶν δικαίως τῆς θαλάττης ἦρξε, καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφισβητεῖ περὶ τῆς ἡγεμονίας³³. Τοῦτο μὲν γὰρ³⁴, εἰ δεῖ τοῦτους³⁵ ἐρ' ἐκάστῳ τιμᾶσθαι τῶν ἔργων, τοὺς ἐμπεροτάτους ὄντας³⁶ καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχοντας, ἀναμφισβητήτως ἡμῖν προσίχαι τὴν ἡγεμονίαν ἀπολαβεῖν, ἣν πρότερον ἐτυγχάνομεν ἔχοντες· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἑτέραν πόλιν ἐπιδείξειε τοσοῦτον ἐν τῷ πολέμῳ τῷ κατὰ γῆν ὑπερέχουσαν, ὅσον τὴν ἡμετέραν ἐν τοῖς κινδύνοις τοῖς κατὰ θάλατταν διαφέρουσαν³⁷. τοῦτο δὲ, εἴ τινες ταύτην μὲν μὴ νομίζουσι δικαίαν εἶναι τὴν κρίσιν³⁸, ἀλλὰ πολλὰς τὰς μεταβολὰς γίνεσθαι³⁹ (τὰς γὰρ δυναστείας οὐδέποτε τοῖς αὐτοῖς παραμένειν), ἀξιοῦσι δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν, ὥσπερ ἄλλο τι γέρας⁴⁰, ἢ τοὺς πρώτους τυχόντας ταύτης τῆς τιμῆς, ἢ τοὺς πλείστων ἀγαθῶν αἰτίους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας, ἡγοῦμαι καὶ τοῦτους γ' εἶναι

¹⁶) Τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Λακεδαίμονα. ¹⁷) Ἴσῃν μετράν δοῦναι πρὸς ἀλλήλας· νὰ μοιρασθῶσιν ἐξ ἴσου. Τοῦτο ἰσομετρεῖν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τότε, διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦσαν οἱ ἰσχυρότεροι. ¹⁸) Τὰ κέρδη. ¹⁹) Νὰ γίνωσκον εἰς αὐτὰς, νὰ ἀποκτήσωσιν αὐτὰς.

²⁰) Ποιήσασθαι τὰς πλεονεξίας, κερδίζειν. ²¹) Νὰ φέρωμεν, νὰ πείσωμεν. ²²) Δυσκόλως κείθονται. ²³) Ἐκ παραλόστως ἔχουσι. ²⁴) Ὅτι τὸ ἡγεμονεῖν τῆς Ἑλλάδος εἶναι κἀτρίον αὐτῶν δικαίωμα. Νομίζω ἕως ἀληθιότερον ὅτι ἡ Λακεδαίμων δυσκόλως ἐπιβίβητο τότε εἰς αὐτὴν τὴν ἰσότητά, διότι πρὸ 2½ ἑτῶν, ἐπὶ Λυσάνδρῳ, εἶχε κυριεῖται τὰς Ἀθήνας Ἑλευθερωθεῖσαι δὲ αὐταὶ ὑπὸ Θρασιβοῦλου, ἀνέλαβον μέρος, ὅχι ὅλην τὴν ἀρχαίαν ἐπιβίβησιν των. ²⁵) Νὰ ἀκριβολογῶσι, νὰ ζητήσῃ τὴν ἀκριβὴ ἀλήθειαν. ²⁶) Πρὶν ἀπαλλάξαι ἡμᾶς ἐκείνων περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν. Ἀλλὰ κακὴ καὶ βεβιασμένη ἡ ἔκφρασις, ἐκείνῳ ἂν κατὰ πῖνας τὸ πρὶν περὶ μεταβληθῆς εἰς πρὶν περ ἢ, ἢ τὸ ἀπαλλάξαι εἰς διελθεῖν. ²⁷) Τῶν βῆθησόμενων. ²⁸) Ἐπιδικάζονται. ²⁹) Χρήσιμον. Ἢ δὲ λίγῃς τὸ πρὸ ἔργου τιμὴς δέον τελειῶσαι, δηλ. τόσον ἀναγκαῖον, ὥστε τὸ ἔργον πρὸς ὃ σπεύδει τις, δὲν δύναται νὰ τελειωθῆ χωρὶς αὐτοῦ. ³⁰) Ἐμποδίζοντες. ³¹) Δηλ. πρὶν νικηθῆ ἀπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου. ³²) Τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας, διότι αὐτῆς μόνῃς ἀνταποκρίνεται οἱ Ἀθηναῖοι. ³³) Τοῦτο μὲν, τοῦτο δὲ. Πρῶτον μὲν, δεύτερον δὲ. ³⁴) Τιμᾶσθαι τοῦτους, τὰς ὄντας· νὰ τιμᾶνται ἑκείνοι, οἵτινες εἰσὶ. ³⁵) Ἐν αὐτῷ. ³⁶) Ὅσον (ἐπιδεικνέται ἂν) διαφέρουσαν. ³⁷) Νὰ ἡγεμονεῖται δηλ. οἱ ἐμπεροτέροις. ³⁸) Νομίζουσι γίνεσθαι. Ὅτι ἐκείνῳ δὲν εἶναι πάντοτε οἱ αὐτοὶ ἐμπεροτέροις. Τοῦτο ἐνόμιζαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς νικησαντες τοὺς Ἀθηναίους. ³⁹) Ὡς καὶ πᾶσι ἄλλῃν τιμὴν.

μεθ' ἡμῶν⁴⁰⁰. ὅση γὰρ ἂν τις παρρωτέρω⁴⁰¹ σκοπῇ περὶ τούτων ἀμφοτέρων⁴⁰², τοσούτω πλείον ἀπολείψομεν⁴⁰³ τοὺς ἀμυρισθητούτας περὶ αὐτῶν.

Ὁμολογεῖται μὲν γὰρ τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην⁴⁰⁴ εἶναι, καὶ μαγίστην⁴⁰⁵, καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομαστοτάτην. Οὕτω δὲ καλλίστης ὑποθέσεως⁴⁰⁶ οὕτως, ἐπὶ τοῖς ἐγχομένοις⁴⁰⁷ τούτων ἐτι μᾶλλον ἡμᾶς προσήκει τιμᾶσθαι. Ταύτην γὰρ οἰκοῦμεν⁴⁰⁸, οὐχ ἑτέρουσ ἐκβαλόντες, οὐδὲ ἐοχημὴν καταλαβόντες, οὐδὲ ἐκ πολλῶν ἔθνων μεγάδας συλλεγόντες, ἀλλ' οὕτω καλῶς καὶ γνησίως γειγνᾶμεν⁴⁰⁹, ὥστ' ἐξ ἧσπερ ἔφυμεν⁴¹⁰ ταύτην ἔχοντες ἕπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν, αὐτόθρονος ὄντες, καὶ τοῖς ὀνόματι τοῖς αἰετῶς, ὡσπερ τοῖς οὐρανίου⁴¹¹, τὴν πόλιν ἔχοντες⁴¹² προσεπιπεῖν μόνοις γὰρ ἡμῖν τῶν Ἑλλήνων τὴν αὐτὴν τροπὴν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα καλεῖσαι προσήκει. Καίτοι⁴¹³ γρη τοῖς εὐλόγως μέγα φρονούντας, καὶ περὶ τῆς ἡγεμονίας δικαίως ἀμυρισθητούτας, καὶ τῶν πατρίων⁴¹⁴ πολλάκις μνησκόμενος, τριαύτην τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους ἔχοντας φαίνεσθαι.

Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχοντα, καὶ παρὰ τῆς τύχης ἐωρηθέντα, τηλικαῦτα ἡμῖν τὸ μέγεθός ἐστιν ὅτων δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἰτίοι γειγνᾶμεν, οὕτως ἂν κάλλιστα ἐξετάσαιμεν⁴¹⁵, εἰ⁴¹⁶ τὸν τε χρόνον ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς πόλεως ἐφεξῆς διέλλοιμεν εὐρήσοιμεν γὰρ αὐτὴν οὐ μόνον τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων⁴¹⁷, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς⁴¹⁸ ἐν ἣ κατοικοῦμεν καὶ μεθ' ἧς πολιτευόμεθα καὶ δι' ἣν ζῆν⁴¹⁹ δυνάμεθα, σχεδὸν ἀπάσης αἰτίας ὄσαν. Ἀνάγκη δὲ προαιρεῖσθαι⁴²⁰ τῶν εὐεργεσιῶν μὴ τὰς διὰ μικρότητα διαλαθοῦσας καὶ καταστωπηθείσας, ἀλλὰ τὰς διὰ τὸ μέγεθος ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, καὶ πάλα· καὶ νῦν, καὶ πανταχοῦ, καὶ λεγομένας καὶ μνησκουμένας.

Πρῶτον μὲν οὖν⁴²¹, οὐ πρῶτον ἢ φύσει ἡμῶν ἐδείθη⁴²², διὰ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας ἐπορίσθη· καὶ γὰρ εἰ μυθώδης ὁ λόγος γέγονεν, ὅμως αὐτὸν καὶ νῦν βῆθῆναι προσήκει⁴²³. Δῆμητρος γὰρ ἀρπικόμενης εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτε ἐπλανήθη, τῆς Κόρης⁴²⁴ ἀρπασθείσης⁴²⁵, καὶ πρὸς τοῖς προγόνους τοῖς ἡμετέροις εὐμενῶς διατεθείσης ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν⁴²⁶, ἃς οὐχ οἶόν τ' ἄλλοις

⁴⁰⁰ Μὴ τὸ μέρος μας, ὑπὲρ ἡμῶν. ⁴⁰¹ Πρὸς τοὺς ἀρχαιοτέρους καιροῦς. ⁴⁰² Τῆς ἀρχαιότητος τῆς τιμῆς, καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας. ⁴⁰³ Θέλομεν ἀφήσει ἐπίστω ὑπεριχνοῦσαι τῶν ἀμυρισθητούτων. ⁴⁰⁴ Πατῶν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, διότι κατακρήθη ἀπὸ γηγενεῖς καὶ ὄχι ἀπὸ ἐπηλίδας. ⁴⁰⁵ Διακροσίων σταλίων ἢ ἡ περιμετρος αὐτῆς.

⁴⁰⁶ Βάσειος, ἀρχῆς τοῦ μεγέθους τῆς. ⁴⁰⁷ Συνεχομένοις, ἀμείτως ἐπομένοις.

⁴⁰⁸ Τὴν γῆν. ⁴⁰⁹ Ἐγεννήθημεν. ⁴¹⁰ Τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐγεννήθημεν. ⁴¹¹ Συγγενεῖς

⁴¹² Δυνάμενοι. ⁴¹³ Δὲν εἶναι ἐναντιωματικῶς, ἀλλὰ μᾶλλον συλλογιστικῶς.

⁴¹⁴ Δηλ. περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν. ⁴¹⁵ Ἐξετάσαιμεν τὰ ἀγαθὰ ὅτων. ⁴¹⁶ Οὕτως, εἰ

⁴¹⁷ Τῆς δόξης τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις. ⁴¹⁸ Ὀργανισμοῦ (πολιτικοῦ). ⁴¹⁹ Δηλ. οὐ ζῆν.

⁴²⁰ Νὰ ἐκλέξωμεν διὰ ν' ἀναβίρωμεν. ⁴²¹ Πρῶτον μὲν ἀποδίδεται εἰς τὸ περὶ

αἰ τοῖς αὐτοῦ χρόνου. § θ. ⁴²² Τὸν αἶτον λέγει, οὐ ἔχει ἀνάγκην πρὸς τροπὴν ἢ ἀνθρωπίνην φύσιν.

⁴²³ Προσῆκει βῆθῆναι, διότι ὅπως ὅποτε ἀποδεικνύει τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, καὶ ὅτι ἐπορίσαστο τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, εἴτε διὰ τῆς θεᾶς ἢ καὶ ἄλλως.

⁴²⁴ Ὅταν ἡ Περσὶ τὴν ἡμετέραν, ἢ τὴν Κόρη, ἠρπάγη ἀπὸ τῶν Πλούτων, ἢ μὴ

τῆς Δῆμητρος ἔσχετο ζητοῦσά τὴν εἰς ὄλην τὴν γῆν. ⁴²⁵ Γενικῆ ἀπόλυτος ἀποδείξασθαι εἰς τὸ ἐπλανήθη. Αἱ δὲ γενικαὶ ἀρπικουμένης, διατεθείσης, δοῦσας ἀποδίδονται εἰς τὸ ἔσχεν.

⁴²⁶ Ὅσα εἶλασθ' παρ' αὐτῶν.

ἢ τοῖς μεμνημένοις⁴²⁷ ἀκούειν, καὶ δούσης ἑωρεῖα: οὐτάς, ἀπερ μέγιστος τυγχάνουσιν οὐσαι⁴²⁸, τοὺς τε καρποὺς, οἱ τοῦ μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἰτία γεγόνασι, καὶ τὴν τελευτὴν⁴²⁹, ἧς οἱ μετέχοντες⁴³⁰ περὶ τε τῆς τοῦ βίου τελευτῆς, καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος⁴³¹, ἰδίους τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν, οὕτως ἢ πόλις ἡμῶν οὐ μόνον θεοφιλῶς, ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπως ἔσχειν⁴³², ὥστε κενρία γενομένη τοιούτων ἀγαθῶν, οὐκ ἐφρόνησε τοῖς ἄλλοις⁴³³, ἀλλ' ὧν ἐλαβεν ἅπανσι μετεδωκε. Καὶ τὰ⁴³⁴ μὲν⁴³⁵ ἐστὶ καὶ νῦν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸς δεικνυμένων τῶν δὲ⁴³⁶ συλληθῶν τὰς ἐργασίας, καὶ τὰς χρείας, καὶ τὰς ὠφελείας, τὰς δὲ αὐτῶν γιγνομένας, ἐδίδαξαμεν. Καὶ τούτοις ἀπιστεῖν, μικρὸν ἱμῶν ἐστὶ προστεθέντων⁴³⁷, οὐδεὶς ἂν ἀξιώσειεν.

Πρῶτον μὲν γάρ, ἐξ ὧν⁴³⁸ ἂν τις καταφρονήσειε τῶν λεγομένων, ὡς ἀρχαίων ὄντων, ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων εἰκότως ἂν καὶ τὰς πράξεις γεγενῆσθαι νομίσειε⁴³⁹. διὰ γὰρ τὸ πολλὰς εἰρηκέναι, καὶ πάντας ἀκικῶσαι, προσήκει μὴ καινὰ μὲν, πιστὰ⁴⁴⁰ δὲ δοκεῖν εἶναι τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν. Ἐπειτα οὐ μόνον ἐνταῦθα καταφυγεῖν⁴⁴¹ ἔχομεν, ὅτι τὸν λόγον καὶ τὴν φήμην ἐκ πολλοῦ παρειλήφαμεν, ἀλλὰ καὶ σημείοις μείζονσι ἢ τούτοις ἐστὶν ἡμῖν⁴⁴² χρῆσασθαι περὶ αὐτῶν. Αἱ μὲν γὰρ πλείστα τῶν πόλεων, ὑπομνήματα⁴⁴³ τῆς παλαιᾶς εὐεργεσίας, ἀπαρχὰς⁴⁴⁴ τοῦ σίτου καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς ἡμᾶς ἀποπέμπουσι: ταῖς δὲ ἐκλειπούσας⁴⁴⁵, πολλάκις ἢ Πυθίᾳ⁴⁴⁶ προσέταξεν⁴⁴⁷ ἀποφέρειν τὰ μέρη⁴⁴⁸ τῶν καρπῶν, καὶ ποιεῖν πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν τὰ πάτρια⁴⁴⁹. Καίτοι περὶ τίνων γὰρ μάλιστα πιστεύειν, ἢ περὶ ὧν ὁ, τε θεὸς ἀναιρεῖ⁴⁵⁰, καὶ πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων συνδοκεῖ⁴⁵¹, καὶ τὰ τε πάλαι ῥηθέντα⁴⁵² τοῖς παρούσιν ἔργοις συμμάρτυρεῖ, καὶ τὰ νῦν γιγνόμενα τοῖς ὑπ' ἐκείνων εἰρημένοις ὁμολογεῖ;

Χωρὶς δὲ τούτων, ἔαν, ἅπαντα ταῦτα ἰάσαντες, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σκοπώμεν⁴⁵³, εὐρήσομεν, ὅτι τὸν βίον οἱ πρῶτοι φανέντες ἐπὶ γῆς, οὐκ εὐδὴς ἔσπερ

⁴²⁷) Εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐλευσίνας ἐδιδάσκοντο ἐκ ἀπόκρυφα τῆς λατρείας τῆς ἀφ' ἡμετέρου. Μόνον εἰς τοὺς μεμνημένους εἰς αὐτὰ ἐπετρέπετο νὰ ἀκούσῃ περὶ τούτων.

⁴²⁸) Συνήθης περιφρασις ἀντὶ εἰ σὺ. ⁴²⁹) Τὰ Ἐλευσίνια. ⁴³⁰) Οἱ μυσούμενοι εἰς αὐτὰ.

⁴³¹) Περὶ τῆς μέλλουσας ζωῆς, περὶ ἀθανασίας. ⁴³²) Ἐγένετο (ἐράνη) θεοφιλῆς καὶ φιλανθρώπος. ⁴³³) Οὐκ ἐφρόνησεν ὥστε μεταδοῦναι αὐτῶν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις.

⁴³⁴) Μυστήρια. ⁴³⁵) Τὰ Ἐλευσίνια ἐτελοῦντο ἐτησίως. ⁴³⁶) Καρπῶν, τῶν δημητριακῶν.

⁴³⁷) Ἀφ' οὗ προσθίσωμεν ὀλίγα ἀκόμη, οὐδεὶς θέλει καταφρονήσει εἰς ὅσα εἴπομεν.

⁴³⁸) Δι' αὐτὰς ἐκείνας τὰς αἰτίας, δι' ὅς: ὁ δὲ νοεῖ: Ἐμπορεῖ νὰ καταφρονήσῃ τε τὰ ρηθέντα, λέγων ὅτι δὲν πρέπει νὰ πιστευθῆν, εἰδεί εἶναι πολλὰ ἀρχαία: ἐξ ἐναντίας ὁμοῦς πρέπει νὰ πισθῆ ὅτι ἐγένεαν δι' αὐτὸ τούτο, διότι εἶναι ἀρχαία. ⁴³⁹) Ἀληθῆ. ⁴⁴⁰) Δὲν ἔχομεν νὰ καταφύγομεν εἰς τούτο μόνον τὸ ἐπιχαίρημα. ⁴⁴¹) Τὸ χρῆσασθαι ἐστὶν ἡμῖν (ὑπάρχει ἡμῖν) ἢ ἐστὶν ἡμῖν δυνατόν χρῆσασθαι. Δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν.

⁴⁴²) Εἰς ὑπομνήματα, ἢ ὡς ὑπομνήματα. ⁴⁴³) Μερικὰ τινα τοῦ πρώτου γενομένου αἰτά.

⁴⁴⁴) Ταῖς μὴ πεμπούσας. ⁴⁴⁵) Ἡ ἱέρεια ἤτις ἐχρηματοῦται εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. ⁴⁴⁶) Κατὰ τινος γραμματικῆς, γενομένου λιμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐχρηματοῦσεν ὁ Ἀπόλλων νὰ θυσιάσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὲρ ὅλων τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ παύσῃ ὁ λιμὸς. Εἰς μνήμην δὲ τῆς θυσίας ταύτης, ἤτις ἐκαλεῖτο Προηρέσια (τὰ πρὸ τῆς ἀνάστασης) αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τοῖς ἔπειτα τὰς ἀπαρχὰς ταύτας. ⁴⁴⁷) Τὰ ἀνάλογα αὐταῖς μέρη.

⁴⁴⁸) Ὅ,τι ἦν ὑπὸ τῶν πατέρων αὐταῖς παραδοθέντων. ⁴⁴⁹) Χρηματοῦται. ⁴⁵⁰) Τὰ εὐδὴς φρονεοῦσιν οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων. ⁴⁵¹) Οἱ λόγοι τῶν ἀρχαίων.

⁴⁵²) Σκεψθῶμεν, παρατηρήσωμεν.

νῦν ἔχοντα κατέλαβον⁴⁵⁴, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν αὐτοῖς συνεπερίσαντο⁴⁵⁵; Τίνας οὖν γὰρ μᾶλλον νομίζεις, ἢ δωρεάν παρὰ τῶν θεῶν λαβεῖν⁴⁵⁶, ἢ ζηροῦντας αὐτοῖς ἐντυχεῖν⁴⁵⁷; οὐ τοῖς ὑπὸ πάντων ὀμολογουμένους⁴⁵⁸, καὶ πρώτους γενομένους⁴⁵⁹, καὶ πρὸς τὰς τέχνας εὐρυστάτους ὄντας, καὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν εὐσεβέστατα διακειμένους; Καὶ μὴν ὅστις προσίχει τιμὴς τυγχάνειν τοῖς τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίας, περιεργὸν⁴⁶⁰ διδάσκειν οὐδεὶς γὰρ ἂν ὀνομαίετο δωρεάν⁴⁶¹ τασαύτην τὸ μέγεθος⁴⁶² εὑρεῖν, ἥτις ἴση τοῖς πεπραγμένοις ἴσται. Περὶ μὲν οὖν τοῦ μεγίστου τῶν εὐεργετημάτων, καὶ πρώτου γενομένου, καὶ πᾶσι κοινοτάτου, ταῦτ' ἔχομεν εἰπεῖν.

Περὶ δὲ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις, ὄρωσα⁴⁶³ τοῖς μὲν βαρβάρους τὴν πλείστην τῆς γῆρας⁴⁶⁴ κατέχοντας, τοῖς δὲ Ἕλληνας εἰς μικρὸν τόπον κατακεκλεισμένους, καὶ διὰ σπανιότητα τῆς γῆς ἐπιβουλεύοντάς τε σφισιν αὐτοῖς καὶ στρατείας ἐπ' ἀλλήλους ποιουμένους, καὶ τοῖς μὲν δι' ἐνδειαν τῶν καθ' ἡμέραν⁴⁶⁵, τοῖς δὲ διὰ τὸν πόλεμον ἀπολλυμένοις, οὐδὲ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα παρεῖδεν⁴⁶⁶. ἀλλ' ἡγεμόνας εἰς τὰς πόλεις ἐξέπεμψεν, οἱ παραλαβόντες τοὺς μάλιστα βίου⁴⁶⁷ δεομένους, στρατηγοὶ καταστάντες αὐτῶν, καὶ πολέμῳ κρατήσαντες τοὺς βαρβάρους, πολλὰς μὲν ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἡπείρου⁴⁶⁸ πόλεις ἔκτισαν, πάσας δὲ τὰς νήσους κατόικισαν, ἀμφοτέρους δὲ, καὶ τοῖς ἀκολούθησαντας, καὶ τοῖς ὑπομείναντας⁴⁶⁹, ἔσωσαν τοῖς μὲν γὰρ ἰκανὴν τὴν εἰκοσι γῶραν κατέλιπον, τοῖς δὲ πλείω τῆς ὑπαρχούσης⁴⁷⁰ ἐπόρισαν ἅπαντα γὰρ περιεβάλλοντο τὸν τόπον, ὃν νῦν τυγχάνομεν κατέχοντες. Ὡστε καὶ τοῖς ὑστερον βουλευθεῖσιν ἀποικίσαι⁴⁷¹ τίνας, καὶ μιμήσασθαι τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, πολλὴν βραστῶν⁴⁷² ἐποίησαν οὐ γὰρ αὐτοῖς ἔδει κτωμένους⁴⁷³ γῶραν διακινδυνεύειν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀποικισθεῖσαν⁴⁷⁴ εἰς ταύτην εἰσεῖν ἰόντας. Καίτοι τίς ἂν ταύτης ἡγεμονίαν ἐπιδείξειεν ἢ πατριωτέραν⁴⁷⁵ τῆς πρότερον γενομένης πρὶν πλείστας ἀικισθῆναι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἢ μᾶλλον συμφέρουσαν τῆς τοῖς μὲν βαρβάρους ἀναστάτους ποιησάσης⁴⁷⁶, τοῖς δὲ Ἕλληνας ἐπὶ τασαύτην εὐπορίαν προαγαγούσης;

⁴⁵⁴) Δὴν εὖρον τὸν τρόπον τοῦ βίου τοιοῦτον ὅποιος ἔδη ἔσται. ⁴⁵⁵) Τὴν ἀπέκτησαν. ἢ ἢ οὐκ ὄν θεοὶ οὐκ ἐπιπροσθιθέντες ἄλλας εἰς ἄλλας ἔξαιε ἢ τέχνας ἐπόρισαντο αὐτῶν.

⁴⁵⁶) Τίνας μᾶλλον πρέπει νὰ φρονώμεν ὅτι ἔλαβον τὸν βίον ταύτων δωρεάν. ⁴⁵⁷) ἢ ὅτι τὸν ἔλαβον χωρὶς νὰ τὸν ζητήσωσιν, ἢ ὅτι τὸν ἐζήτησαν καὶ ἐξεπληρώθη ἡ ζήτησις αὐτῶν.

⁴⁵⁸) Ἐκείνους σφισιν ὀμολογοῦνται ἢ ὅτι ὄλων ὅτι τὸν ἔλαβον. ⁴⁵⁹) Πᾶσι πάντων ἀρχαιότεροι κατὰ τὴν γέννησιν, καθ' ὃ αὐτόχθονες. ⁴⁶⁰) Περιεργόν. ⁴⁶¹) Δωρεάν ἢ ἄνευ τιμῆς καὶ ἀμοιβῆς αἱ δίδόμεναι ὑπὸ πόλεων εἰς πόλεις ἢ ἰδιώταις. ⁴⁶²) Κατὰ τὸ μέγεθος. ⁴⁶³) ἢ πόλεις ἡμῶν. ⁴⁶⁴) Τῆς τότε γνωστῆς οἰκουμένης. ⁴⁶⁵) Τῆς καθ' ἡμέραν τῆς τῆρας. ⁴⁶⁶) Παρέβλεπεν, ἐμέλητε. ⁴⁶⁷) ἔχοντες ἀνάγκην νὰ κερძίσωσι διὰ νὰ ζήρωσιν.

⁴⁶⁸) Εἰς τὰ δύο μέρη τῆς ἡπείρου, τοὺς ἐπέδωκεν τὸ πρὸς τὸ Αἰγαῖον καὶ τὸ πρὸς τὸ Ἴόνιον πέλαγος τετραμερὲς μέρος τῆς Ἑλληνικῆς γερσονήσου. Ἀλλὰ πιθανώτερον γράσκοντες ὅτι ἐπ' ἑκατέρωθεν τῆς ἡπείρου, ὡς δηλ. εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, αἱ ἀποικίαι τῆς Μικρῆς Ἀσίας ἦσαν μεταγενέστεραι τῶν Τρωϊκῶν, ἐν ᾧ εἶπόμεν περὶ δὲ τῆς αὐτῆς ἡμετέρας γῆρας, φάνεται αἰνιτικῶς τοὺς πρὸ τῶν Τρωϊκῶν καιροὺς ἀλλ' ἢ ἢ ἐκφρασις αὐτῆ ἐννοεῖ μᾶλλον ἐν γένει τοὺς ἀρχαίους καιροὺς, καὶ ὁρθῶς δὴν ἀκριβολογεῖ περὶ τὴν χρονολογίαν. ⁴⁶⁹) Τοὺς μείναντας εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν. ⁴⁷⁰) Τῆς ἢ ὑπαρχούσης αὐτοῖς πόλεως. ⁴⁷¹) Πέμψαι εἰς ἀποικίαν. ⁴⁷²) Εὐκολίαν. ⁴⁷³) Ἀποκτείνοντες, ὅπως ἀποκτείνωσι. ⁴⁷⁴) Χωρικοθεῖσαν. ⁴⁷⁵) Μᾶλλον πατρικῆν. ⁴⁷⁶) Ἀπολυθῆσθαι Αἴγυπτον διὰ πρὶν κατοικίσωμεν αἱ ἀποικίαι τὰς πόλεις, ἢ ἡγεμονία μας ἦν πατρῶν πατριωτικῆς. Ὡστε

Οὐ τοίνυν ἐπειδὴ τὰ μέγιστα συνδοίπραξε, τῶν ἄλλων ὠλαγώρησαν ἀλλ' ἀρχὴν μὲν ταύτην ἐποίησατο τῶν ἐπιχειρημάτων, τροφὴν τοῖς δεομένοις εἰρεῖν⁴¹⁷, ἤνεπε γὰρ⁴¹⁸ τοὺς μέλλοντας καὶ περὶ τῶν ἄλλων⁴¹⁹ καλῶς διοικησείν ἡγουμένη, δὲ τὸν βίον τῶν ἐπὶ τούτοις μόνον⁴²⁰ οὕτω τοῦ ζῆν ἐπιθεμεῖν ἀξίως ἔχειν⁴²¹, οὕτως ἐπαμειβήθη καὶ τῶν λοιπῶν, ὥστε τῶν παρόντων τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθῶν, ὅσα μὴ παρὰ τῶν θεῶν ἔχομεν, ἀλλὰ δι' ἀλλήλους⁴²² ἡμῖν γέγονε⁴²³, μηδὲν μὲν ἀνευ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας εἶναι⁴²⁴, τὰ δὲ πλεῖστα διὰ ταύτην⁴²⁵ γεγενῆσθαι. Περὶ λαβοῦσα γὰρ τοὺς Ἕλληνας ἐθίμας⁴²⁶ ζῶντας, καὶ σποράδην οἰκοῦντας, καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ δυναστειῶν⁴²⁷ ὑβριζομένους, τοὺς δὲ δι' ἀναρχίαν ἀπολλυμένους, καὶ τούτων τῶν κακῶν αὐτοὺς ἀπήλασε, τῶν μὲν κυρία γενομένη, τοῖς δ' αὐτὴν παράδειγμα ποιήσασα· πρώτη γὰρ καὶ νόμους ἔθετο, καὶ πολιτεῖαν⁴²⁸ κατεστήσατο. Ἄλλοι δὲ ἐκείθεν εἰ γὰρ ἐν ἀρχῇ περὶ τῶν φονικῶν ἐγκαλέσαντες⁴²⁹, καὶ βουληθέντες μετὰ λόγου⁴³⁰, καὶ μὴ μετὰ βίας, διαλύσασθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους⁴³¹ ἐν τοῖς νόμοις τοῖς ἡμετέροις τὰς κρίσεις ἐποίησαντο περὶ τούτων. Καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν τεχνῶν τὰς τε πρὸς τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου χρησίμας, καὶ τὰς πρὸς ἡδονὴν μεμηχανημένας, τὰς μὲν εὐροῦσα, τὰς δὲ δοκιμάσασα, χρῆσθαι τοῖς λοιποῖς παρέδωκε.

Τὴν τοίνυν ἄλλην διοίκησιν οὕτω φιλοξένως κατεσκευάσατο καὶ πρὸς ἑπαντας οἰκείως, ὥστε καὶ τοῖς χρημάτων δεομένοις, καὶ τοῖς ἀπολαύται τῶν ὑπαρχόντων ἐπιθυμοῦσιν, ἀμφοτέροις ἀρμόττειν⁴³², καὶ μήτε τοῖς εὐδαιμονοῦσι, μήτε τοῖς δυστυχοῦσιν ἐν ταῖς ἐκπτώσιν⁴³³ ἀχρηστῶς ἔχειν⁴³⁴. Ἄλλ' ἑκατέρους αὐτῶν εἶναι παρ' ἡμῖν, τοῖς μὲν ἡδίστας διατριβὰς, τοῖς δὲ ἀσφαλεστάτην καταφυγὴν. Ἐπι δὲ τὴν χώραν οὐκ αὐτάρακη κεκτημένων ἐκίστων⁴³⁵, ἀλλὰ τὰ μὲν⁴³⁶ ἑλλείπουσαν, τὰ δὲ πλείω τῶν ἰκνῶν φέρουσαν, καὶ πολλὰς ἀπορίας εἶσθε, τὰ μὲν ὅπου γρῆ διατίσθαι⁴³⁷, τὰ δὲ ὅπου εἰς εἰσχυγέσθαι, καὶ ταύταις ταῖς συμφοραῖς ἐπιήμουν⁴³⁸. Ἐμπορίων⁴³⁹ γὰρ ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος τὸν Πειραιᾶ κατεστήσατο, τοσαύτην ὑπερβολὴν ἔχον⁴⁴⁰, ὥστε ἂν παρὰ τῶν ἄλλων ἐν παρ' ἐκίστων⁴⁴¹ γαλεπὸν ἔστι λαθεῖν, ταῦτ' ἑπαντα παρ' αὐτῆς⁴⁴² ῥάδιον εἶναι παρίστασθαι.

Τῶν τοίνυν τὰς πανηγύρεις καταστησάντων, δικαίως ἐπαινοῦμένων, ὅτι τοιοῦτον εἶδος ἡμῖν παρέδωκεν, ὥστε σπειταμένους⁴⁴³ πρὸς ἀλλήλους, καὶ

ἢ ἐπὶ κατακλιθεὶς, ἔγινε πρὸς ὅσων συμφορῶν. ⁴¹⁷ Τὸ εἰρεῖν τροφὴν, ταύτην ἐπαθήσατο ἀρχὴν. ⁴¹⁸ Πεισθεῖν ἀρχὴν. ⁴¹⁹ Καθ' ὅλα τὰ ἄλλα. ⁴²⁰ Τὸν βίον τὸν συνιστάμενον εἰς μίαν ταῦτα, δηλ. εἰς οἰκίαν καὶ τροφὴν. ⁴²¹ Οὐκ εἶναι ἐπὶ ἄξιον ὥστε ἐπιθεμεῖν ζῆν δι' αὐτόν. ⁴²² Ἐξ αἰτίας ἀλλήλων, δι' ἀλλήλων. ⁴²³ Ἀποκτώμεν.

⁴²⁴ Ἐάνεν τούτων δὲν ὑπάρχει γὰρ (τῆς συμπράξεως) τῆς ἡμετέρας πόλεως. ⁴²⁵ Διὰ ταύτης. ⁴²⁶ Αὐτο νόμων. ⁴²⁷ Δηλ. διὰ δυναστῶν. ⁴²⁸ Κυβερνήσεως. ⁴²⁹ Ἐγκαλέσαντες ἀλλήλους περὶ κρίσεων φονικῶν, οἵτινες ἀπέδωκεν φόνους. ⁴³⁰ Μὴ τὸν λόγον, διὰ λόγου. ⁴³¹ Διάφορα, τῆς ἐριδίας των. ⁴³² Ὅσοι ἀρμόττειν, ὅσοι ἡμετέροις ἢ δεικνύειν. ⁴³³ Πατρίαν. ⁴³⁴ Ἦν ἄχρηστος. ⁴³⁵ Τῶν πλείων. ⁴³⁶ Κατὰ τὴν μὲν πρόθεσιν. ⁴³⁷ Ποῦν τὰ διατίσσει, τὰ καλῶσιν. ⁴³⁸ Ἀπέχεσθαι, ἔλαττειν. ⁴³⁹ Ἐμπορικῶν λιμένων, σκόλων. ⁴⁴⁰ Ἀφθονίαν ἔχον ἐμπεριουσίαν. ⁴⁴¹ Ἐκίστων τὰ ὅπου ἦτον δύσκολον νὰ λάβῃ τις παρὰ τῶν ἄλλων τόπων, ἐπὶ τὴν παρ' ἐκίστων. ⁴⁴² Τῆς Ἑλλάδος. ⁴⁴³ Ἄρ' οὐ κέραιον φίλων ἢ κἂν ἀναγκασθὲς πρὸς ἀλλήλους διὰ σπείτων, ὡς ἦν ἡ Ὀλιμπιακὴ ἀγορῆσι.

τάς ἐγγύρας τὰς ἐνεστικυίας διαλυσαμένους, συνελθεῖν εἰς ταῦτόν²⁰⁰, μετὰ δὲ τοῦτο εὐχάς καὶ θυσίας κοινὰς ποιησαμένους, ἀναιμνηθῆναι μὲν τῆς συγγενείας τῆς πρὸς ἀλλήλους ὑπαρχούσης, εὐμενεστέρως δ' εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον διαπεθῆναι πρὸς ἡμᾶς αὐτοῖς, καὶ τὰς τε παλαιὰς ξενίας²⁰¹ ἀνανεώσασθαι, καὶ κοινὰς ἄλλας προΐσασθαι, καὶ μήτε τοῖς ἰδιώταις, μήτε τοῖς διενεγκούσι τὴν φύσιν²⁰², ἀργόν²⁰³ εἶναι τὴν διατριβὴν, ἀλλὰ, ἀθροισθέντων τῶν Ἑλλήνων εἰς ἓν, ἐγγενέσθαι²⁰⁴ τοῖς μὲν ἐπιδειχθῆναι τὰς ἑαυτῶν εὐτυχίας²⁰⁵, τοῖς δὲ θεάσασθαι τούτους πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζομένους, καὶ μὴδ' ἑτέρως ἀθύρωσιν²⁰⁶ διάγειν, ἀλλ' ἑκατέρους ἔχειν ἐφ' οἷς φιλοτιμηθῶσιν²⁰⁷. εἰ μὲν, ὅταν ἴδωσι τοὺς ἀθλητὰς ἑαυτῶν ἕνεκα πονοῦντας, οἱ δὲ, ὅταν ἰσθμυθῶσιν, ὅτι πάντες ἐπὶ τὴν σφετέρην θεωρίαν ἔχουσι τοσοῦτων τοῖων ἀγαθῶν διὰ τὰς συνόλους²⁰⁸ ἡμῖν γιγνομένων, οὐδ' ἐν τοῦτοις ἡ πόλις ἡμῶν ἀπέλειψεν²⁰⁹. Καὶ γὰρ θεάματα πλείστα καὶ κάλλιστα κέκτηται, τὰ μὲν ταῖς δαπάναις υπερβάλλοντα²¹⁰, τὰ δὲ κατὰ τὰς τέχνας εὐδοκίμοῦντα, τὰ δὲ ἀμφοτέροις τοῦτοις διαφέροντα. Καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀρικνουμένων ὡς ἡμᾶς τοσοῦτόν ἐστιν, ὥστε, εἴ τι ἐν τῷ πλησιάζειν ἀλλήλοις ἀγαθόν ἐστι, καὶ τοῦτο ὑπ' αὐτῆς περιελθῆναι²¹¹. Πρὸς δὲ τοῦτοις καὶ φιλίας εὐρεῖν πιστοτάτας, καὶ συνουσίας²¹² ἐντυχεῖν παντοδαπαῖς, μάλιστα παρ' ἡμῖν ἐστίν²¹³. Ἔτι δὲ ἀγῶνας ἰδεῖν μὴ μόνον τάχους καὶ βόμης, ἀλλὰ καὶ λόγων καὶ γνώμης, καὶ τῶν ἄλλων ἔργων ἀπάντων, καὶ τούτων ἄθλα μέγιστα. Πρὸς γὰρ οἷς αὐτῇ τίθῃσι²¹⁴ καὶ τοὺς ἄλλους διδόναι συναναπέθει²¹⁵ τὰ γὰρ ὑπ' ἡμῶν κριθέντα²¹⁶ τσαύτην λαμβάνει δόξαν, ὥστε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαπᾶσθαι. Χωρὶς δὲ τούτων, αἰ μὲν ἄλλαι πανηγύρεις διὰ πολλοῦ χρόνου²¹⁷ συλλεγεῖσθαι, ταχέως διελύθησαν²¹⁸. ἡ δὲ ἡμετέρα πόλις ἀπαντα τὸν αἰῶνα²¹⁹ τοῖς ἀρικνουμένοις πανηγυρὶς ἐστίν.

Φιλοσοφίαν τοίνυν, ἢ πάντα ταῦτα συνεξεύρε καὶ συγκατασκευάσει, καὶ πρὸς τε τὰς πράξεις²²⁰ ἡμᾶς ἐπαίδευσσε, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπράυνε, καὶ τῶν συμφορῶν τὰς τε δι' ἀμαθίαν, καὶ τὰς ἐξ ἀνάγκης γιγνομένας²²¹ διεῖλε²²², καὶ τὰς μὲν φυλάξασθαι, τὰς δὲ καλῶς²²³ ἐνεγκεῖν ἐδόξαζεν, ἡ πόλις

²⁰⁰) Εἰς ἓν μέρος. ²⁰¹) Αἱ σχέσεις μεταξύ ἔθνων πόλεων, ἢ πόλεων. Αἱ πόλεις διόριζον εἰς ἄλληλην τινὰ πόλιν προξένους, οἵτινες ἐδίχοντο τοὺς ἐπιτῶν πολίτας ἐκείσε ἐπιδημεύοντας. ²⁰²) Ἀνεστέρεις τῶν ἰδιωτῶν. ²⁰³) Ἀνεργεῖα, ἀργησιον. ²⁰⁴) Νὰ γίνηται ὁμοκίτον. ²⁰⁵) Εἰς ὅτι, εἰς ἕκαστος ὑπερεῖχε τῶν ἄλλων, ὅσον βόμην, παιδείαν, πλοῦτον, κτλ.

²⁰⁶) Εἰς τινὰς ἐκδόσεις, ἐπίσης εὐκότως: βρ. ἄθυμα. ²⁰⁷) Αἰτίας φιλοτιμίας.

²⁰⁸) Τὰς ἐν ταῖς πανηγύρεσι συνελθεῖσθαι. ²⁰⁹) Ἐμῖνε κατωτέρα τῶν ἄλλων.

²¹⁰) Ἐπερέχοντα, δηλ. λίαν πολυτέλετα καὶ πλούσια. ²¹¹) Τοῦτο τὸ ἀγαθὸν εὐρημα λαμβάνεται ἴσ' αὐτῆς, τῆς πόλεως. ²¹²) Συναναστραφεῖς, κοινωνίας. ²¹³) Εἶναι δυνατόν. ²¹⁴) Πρὸς τοὺς ἄλλοις δ' εἰθῆσθαι αὐτῇ κείθει καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς ἔθνος, πρὸς ἑαυτὴν καὶ πρὸς ἑαυτὴν εἰς τὰς ἐφεστέρας τῆς. Καὶ τῷ ὅτι ταυτα συνεχῶς ἐσταλλῶν εἰς Ἀθήνας (εἰ ἐξ ἡσίας Ἑλληνες βασιλεῖς καὶ ἄλλοι. ²¹⁵) Ὅτι κριθῶν ὡς καλόν. ²¹⁶) Εἰς μικρὰ εὐσημέματα καιροῦ, εἰς ἓν Ὀλυμπίαις κατὰ τετραετίαν. ²¹⁷) Ὁ παρεχόμενος δηλοῖ διωνύοντα πάντοτε, δηλ. ὅτι ἡ πανηγυρὶς ἀέξῃ. ²¹⁸) Διηρηκῶς διότι εἰ ἔθνος κέρδιον πάντοτε εἰς αὐτὴν ἐφεστέρας κτλ. ²¹⁹) Πρὸς τὸ πράττειν, τὸ πῶς πρέπει νὰ πράττωμεν.

²²⁰) Αἱ κριταὶ εἰσὶν αἱ προεργάμεναι ἐξ ἀγνοίας τῶν δεσπούντων, ὅσον λιμὲρ δι' ἀπρεβλεψίαν, λοιμὸς δι' ἀφροσύνην, κτλ. Αἱ δὲ εἰσὶν αἱ προεργάμεναι δι' ἀνωτέρας ἐνομήσεως, εἰς οὐκ ἔλεος, κατακλύσεις, κτλ. ²²¹) Διήκωνε τὰς μὲν τῶν δέ. ²²²) Ἐπινοήτως.

ἡμῶν κατέδειξε²²⁷, καὶ λόγους ἐτίμησεν, ὧν πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσι, τοῖς δὲ ἐπισταμένοις φηνοῦσαι συνειδούσα μὲν, ὅτι τοῦτο μόνον ἐξ ἀπάντων τῶν ζῶων ἴδιον ἔρουμεν ἔχοντες²²⁸, καὶ ὅτι, τούτῳ πλεονεκτήσαντες²²⁹, καὶ τοῖς ἕλλοις ἀπασιν αὐτῶν διηγήσασθαι, ὁρῶσα δὲ περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις οὕτω παραχθῶσαι οὕτως τὰς τύχας, ὥστε πολλάκις ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονήτους ἀποχεῖν, καὶ τοὺς ἀνοήτους κιορροῦν, τῶν δὲ λόγων τῶν καλῶν καὶ τεχνικῶς ἔχόντων, οὐ μετὸν²³⁰ τοῖς φαύλοις, ἀλλὰ ψυχῆς εὐ φρονούσης ἔργον ὄντας²³¹, καὶ τοὺς τε σοφοὺς καὶ τοὺς ἀμάθεις δοκοῦντας εἶναι, ταῦτ' ἔχον²³² πλείστον ἄλλήλων διαφέροντας, ἔτι δὲ τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλευθέρως²³³ τετραμμένους, ἐκ μὲν ἀνδρίας καὶ πλοῦτου καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν οὐ γινώσκομένους²³⁴, ἐκ δὲ τῶν λεγομένων²³⁵ μάλιστα καταφανεῖς γινωσκόμενος, καὶ τοῦτο²³⁶ συμβολῶν²³⁷ τῆς παιδείσεως ἡμῶν ἐκάστου πιστότατον ἀποδεικνυμένον, καὶ τοὺς τῷ λόγῳ καλῶς γραμμένους, οὐ μόνον ἐν ταῖς αὐτῶν²³⁸ δυναμένους²³⁹, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐντίμους ὄντας. Τοσοῦτον δ' ἀπολέλοιπεν²⁴⁰ ἢ πόλις ἡμῶν περὶ τοῦ φρονεῖν²⁴¹ καὶ λέγειν τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους, ὥσθ' οἱ ταύτης μαθηταὶ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι γέγονασι, καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πεποίηκε μέχρι τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν τεκμηρίον εἶναι, καὶ μᾶλλον Ἑλλήνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδείσεως τῆς ἡμετέρας, ἢ τοὺς τῆς κοινῆς²⁴² φύσεως μετασχόντας.

Ἰγα δὲ μὴ δοκῶ περὶ τὰ μέρη διατρέθειν, ὑπὲρ ὧν τῶν πραγμάτων ὑποθέμενος²⁴³ ἔρειν, μηδὲ ἐκ τούτων²⁴⁴ ἐγκωμιάζειν τὴν πόλιν, ἀπορῶν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον²⁴⁵ αὐτὴν ἐπαινεῖν, ταῦτα μὲν εἰρήσθω μοι²⁴⁶ πρὸς τοὺς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις φιλοτιμουμένους. Προῦμαι δὲ²⁴⁷ τοὺς προγόνους ἡμῶν, οὐχ ἦρτον ἐκ τῶν κινδύνων τῶν πρὸς τὸν πόλεμον τιμᾶσθαι προσήκειν, ἢ τῶν ἄλλων²⁴⁸ εὐπορευτιῶν. Οὐ γὰρ μικροῖς, οὐδὲ ὀλίγοις, οὐδὲ ἀφανεῖς ἀγωνίας ὑπέμειναν²⁴⁹, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς καὶ μεγάλους, τοὺς μὲν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν γῶρας, τοὺς δὲ ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσαν κοινῶν²⁵⁰ τὴν πόλιν παρέχοντες, καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαμύνοισαν. Διὸ δὲ καὶ κατηγοροῦσι τινες ἡμῶν²⁵¹, ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευσθέντων, ὅτι τοὺς ἀσθενεστέρους εἰθίσμεθα θεραπεύειν,

²²⁷) Ἡ λέξις εἴρηται ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ ἀντιγράφῳ. Ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς τὸ φιλοσοφίαν ἐπιπέταται εἰς τὸ ἐτίμησαν ἡμῶν τῷ καὶ λόγους, ὅπερ οὐ λίαν σιωπῶν τῆ εὐκρίτου καὶ τοῦ λόγου τοῦ Ἰσοκράτους. ²²⁸) Ὅτι ἡμεῖς ἐξ (μεταξὺ) ἀπάντων τῶν ζῶων ἔρουμεν ἔχοντες τοῦτο μόνον, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὸν λόγον. ²²⁹) Κεκομημένοι τοῦτο ὑπὲρ τὰ ἄλλα (ζῶα). ²³⁰) Ὅτι οὐ μέτεσσιν. ²³¹) Ὅρῶσα οὐ (οὐδὲν) μετῶν, ἀλλὰ ὄντας (τοὺς λόγους) καὶ διαφέροντας, ἔτι δὲ γινωσκόμενους, καὶ ἀποδεικνυμένους, ἢ οὐ μόνον δυναμένους, ἀλλὰ ὄντας. ²³²) Κατὰ εὐδοκίαν. ²³³) Ὡς φέρονται οἱ ἐλευθέροι. ²³⁴) Οὐ διακρινόμενους τῶν μηδὲ ἐλευθέρως τραπεζάντων. ²³⁵) Ἐκ τῶν λόγων των. ²³⁶) Ἰδὲ λέγειν. ²³⁷) Δείγμα.

²³⁸) Πόλις. ²³⁹) Ἰσχὸν ἔχοντας. ²⁴⁰) Ἄρτησαν ὀπίσω. ²⁴¹) Εἰς ἄλλας ἐκδόσεις τῆ φρονεῖν (ἑλλ. τῆς ἐν) ἴσως: περὶ τὸ φρ. ²⁴²) Κοινῆς πάσι τοῖς Ἑλλήσι.

²⁴³) Δαδῶν ὑπέθεσιν, προθέμενος. ²⁴⁴) Ὅσα μέχρι τοῦδε εἶπα. ²⁴⁵) Κατὰ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, τὰ πολεμικὰ πράγματα, κατορθώματα. ²⁴⁶) Ἰδὲ εἶπα ἀπειτηνόμενος.

²⁴⁷) Ὅλον τὸ μέρος τοῦτο τοῦ λόγου ἀπὸ τοῦδε μέχρι § 23 ἐπαναλαμβάνεται: συγ. δὲν καὶ τοιούτῳ εἰς τὴν περὶ ἀντιδόσεως λόγον τοῦ ῥήτορος. ²⁴⁸) Ἐκ τῶν ἄλλων ἕνεκα τῶν ἄλλων. ²⁴⁹) Οἱ πρόγονοι. ²⁵⁰) Διὰ. Εἰς ἄλλους τοὺς Ἑλλήνας ἐπίσης χρόνον.

²⁵¹) Γεν. σφραγ. τοῦ κατηγοροῦσι, μὲς κατηγοροῦσι.

ὅσοι οὐ μετὰ τῶν ἐπαινεῖν βουλομένων ἡμᾶς τοὺς λόγους ὄντας τοὺς τοιοῦτους.²²² Οὐ γὰρ, ἀγνοῦντες ὅσον διαφέρουσιν²²³ αἱ μείζους τῶν συμ-
μαχιῶν πρὸς τὴν ἀσφάλειαν, οὕτως²²⁴ ἐδουλευσάμεθα περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ,
πολὺ τῶν ἄλλων ἀκριβέστερον εἰδότες τὰ συμβαίοντα ἐκ τῶν τοιούτων
ἡμᾶς ἤροίμεθα τοῖς ἀσθενέστεροις, καὶ παρὰ τὸ συμφέρον, βοηθεῖν μᾶλλον
ἢ τοῖς κρείττοσι²²⁵, τοῦ λυσιτελοῦντος ἕνεκα, συναδικεῖν.

Ἔνοια δ' ἂν τις καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν ῥώμην τῆς πόλεως ἐκ τῶν ἰκα-
τεῶν, ὡς ἔδει τινὲς ἡμῶν ἐποίησαντο²²⁶. Τὰς μὲν οὖν ἢ νεωστὶ γεγενη-
μένας, ἢ περὶ μικρῶν ἐλθούσας, παραλείψω. Πολὺ δὲ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν (ἐ-
κείθεν γὰρ δίκαιον τὰς πίστεις λαμβάνειν²²⁷ τοὺς περὶ τῶν πατρίων ἀμει-
σθητοῦστας) ἦλθον οἱ θ' Ἡρακλέους παῖδες καὶ μικρὸν πρὸ τούτων Ἄδρα-
στος ὁ Ταλαῦ, βασιλεὺς ὢν Ἄργους· οὗτος μὲν ἐκ τῆς στρατείας δεδυτυ-
γχεὺς τῆς ἐπὶ Θίβας²²⁸, καὶ τοὺς ὑπὸ τῇ Καρμείᾳ²²⁹ τελευτήσαντας αὐτὸς
μὲν οὐ δυνάμενος ἀνελεῖσθαι²³⁰, τὴν δὲ πόλιν ἡμῶν ἀξιῶν βοηθεῖν ταῖς κοι-
ναῖς τύχαις²³¹, καὶ μὴ περιορᾶν τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκοντας ἀτά-
φους γιγνομένους, μηδὲ παλαιὸν ἔθος καὶ πάτριον νόμον καταλυόμενον οἱ
δὲ παῖδες Ἡρακλέους, φεύγοντες²³² τὴν Εὐρυσθέως²³³ ἔχθραν, καὶ τὰς μὲν
ἄλλας πόλεις ὑπερορῶντες, ὡς οὐκ ἂν δυναμένας βοηθῆσαι ταῖς ἐκυτῶν συμ-
φοραῖς, τὴν δ' ἡμετέραν ἰκανὴν νομίζοντες εἶναι μόνην ἀποδοῦναι χάριν,
ὑπὲρ ᾧ²³⁴ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἅπαντας ἀνθρώπους εὐχογέτησεν. Ἐκ δὲ τούτων
ῥάβδιον κατιδεῖν, ὅτι καὶ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἡ πόλις ἡμῶν ἡγεμονικῶς
εἶχε²³⁵, καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφισβητεῖ περὶ τῆς ἡγεμονίας. Τίνες γὰρ ἂν
ἰκετεύειν τολμήσαιεν, ἢ τοὺς ἥττους αὐτῶν, ἢ τοὺς ὑπ' ἑτέροις ὄντας²³⁶, πα-
ραλιπόντες τοὺς μείζω δυνάμιν ἔχοντας, ἄλλως τε καὶ περὶ πραγμάτων
οὐκ ἰδίων, ἀλλὰ κοινῶν καὶ περὶ ᾧ οὐδένας ἄλλους εἰκὸς ἦν ἐπιμελεσθῆναι,
πλὴν τῶν προστάταιν τῶν Ἑλλήνων ἀξιούτων; Ἐπειτα, οὐδὲ φευσθέντες
φαίνονται τῶν ἐλπίδων, δι' ὧς κατέρυγον εἰς τοὺς προγόνους ἡμῶν. Ἀνελό-
μενοι²³⁷ γὰρ τὸν πόλεμον, ὑπὲρ μὲν τῶν τελευτήσαντων πρὸς Θιβαίου,
ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους πρὸς τὴν Εὐρυσθέως δυνάμιν, τοὺς μὲν

²²²) Ὡς νὰ μὴ ᾖναι οἱ τοιοῦτοι λόγοι σύμφωνοι μὲ τοὺς εἰδόμενους νὰ ἐπαινεῖσιν ἡμᾶς ὡς νὰ μὴ ᾖναι μᾶλλον πρὸς ἐπαινον ἡμῶν. ²²³) Ὅσον ὑπερτεροῦσιν ὡς πρὸς τὴν ἀσφέ-
λειαν, πῶσον περισσοτέρων ἀσφάλειαν δίδουσι. ²²⁴) Οὕτως ἐδουλευσάμεθα οὕτως ἀγνοοῦντες,
εἰλλὰ εἰδότες, ἤροίμεθα. ²²⁵) Τοῖς ἰσχυροτέροις. ²²⁶) Τινὲς ἐποίησαντο ἡμῶν, πρὸς ἡμᾶς.

²²⁷) Νὰ ζητῶσιν ἐπιχειρήματα, ὅπως πιστεύωσιν. ²²⁸) Ὁ υἱὸς τοῦ Οἰδίπιδος Πολυδαί-
κης, διαγβεὺς ἀπὸ τῆς Θίβας ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐπεικλέους, κατέρυγεν εἰς Ἄργος, καὶ
καρτεροῦσε τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως Ἀδράστου, ἐξστράτευσε μετ' αὐτοῦ κατὰ τὸν ἀδελ-
φοῦ το, τὴν λεγομένην ἐκστρατείαν τῶν ἐπὶ ἐπὶ Θίβας. ²²⁹) Ἡ ἀκρόπολις τῶν Θηβῶν.

²³⁰) Νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τῆς γῆς, νὰ λάβῃ εἰς σπῆν. ²³¹) Εἰς τῆς περιστάσεις ταύτας τῆς
τύχης, αἰτινὲς εἰς αἰνὰ εἰς ὅλους τοὺς πολεμοῦστας· τὸ νὰ ἔγωσι θεοί, νεκροὶ γὰρ
νὰ θύναται νὰ τοὺς σηκώσῃ. ²³²) Ἀποδίδεται εἰς τὸ ἀνωτέρω ἦλθον. ²³³) Τὸν ἐξουστῆσεν
τοῦ Ἡρακλέους, ὅστις ἀπ' οὐ κατὰ θέλησιν τῆς Ἥρας ἐπέβηλεν εἰς τὸν Ἡρακλῆα βῆβαιον
ἐπιπολεῖν καὶ ἐπιπύδων ἀθλῶν, μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου ἐβίωσεν καὶ ἐπολέμησεν τοῦς υἱοὺς
του. ²³⁴) Ὑπὲρ ἐκείνων δὲ πονήσας εὐχογέτησεν. ²³⁵) Ἀπλ. εἶχε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑ-
λλάδος, ὅτι μόνη ἐπλήρουσε τὰς ὑπ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἀρειλομένης χάριτας. ²³⁶) Ὁ
τούτου ἀνίσταται ὅτι αἱ Ἀθῆναι, εἰ καὶ κρησθῆσαν ὑπὸ Ἀσπίδου, δὲν εἶναι ὁμοεικέλες
ἀπὸ τοῦ Ἀκαδημονίου. ²³⁷) Ὡς καὶ ἡμεῖς λέγομεν σηκώσῃ. ἀνὲρ κρησθῆσεν.

ἐπιστρατεύσαντες²⁶² ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι θάψαι²⁶³ τοὺς νεκροὺς τοῖς προσήκουσι Πελοποννησίων δὲ τοῖς μετ' Εὐρυस्थέως εἰς τὴν χώραν ἡμῶν εἰσβαλόντας, ἐπεξεληθόντες²⁶⁴ ἐνίκησαν μαχηόμενοι, κάκεινον τῆς ὕβρεως ἐπανεσεν.²⁶⁵ Θαυμάζομενοι δὲ καὶ διὰ τὰς ἄλλας πράξεις, ἐκ τούτων τῶν ἔργων ἔτι μᾶλλον εὐδοκίμησαν²⁶⁶. Οὐ γὰρ παρὰ μικρὸν ἐποίησαν²⁶⁷, ἀλλὰ τοσούτον τὰς τύχας ἑκατέρων²⁶⁸ μετέλλαξιν, ὥσθ' ὁ μὲν ἰκετεύειν ἡμᾶς ἀξιῶσαι βία τῶν ἐχθρῶν κρατήσας, ἅπανθ' ὄσων εἰδείθη διαπραξάμενος ἀπῆλθεν. Εὐρυस्थέως δὲ βιάσασθαι προσδοκίησας, αὐτὸς αἰχμάλωτος γεγονὼς, ἰκέτης ἦναγκάσθη καταστῆναι· καὶ τῷ μὲν ὑπερενεγκόντι²⁶⁹ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, δεῖ ἐκ Διὸς μὲν ἦν γεγονὼς²⁷⁰, ἔτι δὲ θυγῆτος ὢν Θεοῦ ῥώμην εἶχε, τούτῳ μὲν ἐπιτάττων καὶ λυμαινόμενος ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσεν· ἐπειδὴ δὲ εἰς ἡμᾶς ἐξήμαρτεν, εἰς τοσαύτην κατέστη μεταβολήν, ὥστε, ἐπὶ τοῖς καιροῖς τοῖς ἐκείνου γενόμενος²⁷¹, ἐπονειδίστως τὸν βίον ἐτελεύτησε.

Πολλῶν δὲ ὑπαρχουσῶν εὐεργεσιῶν ἡμῖν²⁷² εἰς τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων, περὶ ταύτης μόνης μοι συμβιβέθηκεν εἰπεῖν²⁷³. Ἀφορμὴν γὰρ λαβόντες τὴν δι' ἡμῶν αὐτοῖς γενομένην σωτηρίαν²⁷⁴ οἱ πρόγονοι μὲν τῶν νῦν ἐν Λακεδαίμονι βασιλευσάντων, ἔκγονοι δ' Ἡρακλέους, κατήλθον μὲν εἰς Πελοπόννησον, κατέσχον δ' Ἄργος καὶ Λακεδαίμονα καὶ Μισσηνήν, οἰκίσται δὲ Σπάρτης ἐγένοντο, καὶ τῶν παρόντων αὐτοῖς²⁷⁵ ἀγαθῶν ἀπάντων ἀρχηγοὶ κατέστησαν. Ὡς ἐχθρὴν ἐκείνοισι μεμνημένους, μηδέποτε εἰς τὴν χώραν ταύτην ἐμβαλεῖν²⁷⁶, ἐξ ἧς ὀρμηθέντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι εἰς τοσαύτην εὐδαιμονίαν κατέστησαν, μηδ' εἰς κινδύνους καθιστάναι τὴν πόλιν, τὴν ὑπὲρ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους προκινδυνεύσασαν, μηδὲ τοῖς μὲν ἀπ' ἐκείνου γενομένοις δίδοναι τὴν βασιλείαν, τὴν δὲ τῷ γένει τῆς σωτηρίας αἰτίαν οὖσαν²⁷⁷, δουλεύειν²⁷⁸ ἑαυτοῖς ἀξιούν. Εἰ δὲ δεῖ, τὰς χάριτας καὶ τὰς ἐπεικειάς ἀνελόντας²⁷⁹ ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν πάλιν ἐπανελθεῖν, καὶ τὸν ἀκριδέστατον²⁸⁰ τῶν λόγων εἰπεῖν, οὐδέ που πάτριόν ἐστιν ἡγεῖσθαι τοῖς ἐπὶ γλυδας τῶν αὐτοχθόνων²⁸¹, οὐδὲ τοῖς εὐπαθέσιν τῶν εὐποιχσάντων, οὐδὲ τοῖς ἰκέτας γενομένοις τῶν ὑποδεξαμένων.

Ἐπι δὲ συντομωτέρως²⁸² ἔγω δήλωσαι περὶ αὐτῶν. Τῶν μὲν γὰρ Ἑλληνίδων πόλεων, χωρὶς²⁸³ τῆς ἡμετέρας, Ἄργος, καὶ Θῆβαι, καὶ Λακεδαί-

²⁶²) Ἐκστρατεύσαντες εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν. ²⁶³) Ἀποδοῦναι εἰς προσήκουσιν ὥστε θάψαι. ²⁶⁴) Ἐξεληθόντες ἐκ τῆς πόλεως κατ' αὐτοῦ. ²⁶⁵) Τὸν ἠνάγκασαν νὰ παύσῃ τοῦ νὰ ὑβρίσῃ, νὰ ἀδικῇ. ²⁶⁶) Ἀπέκτησαν ἐπιβόη. ²⁶⁷) Οὐκ ἐποίησαν (τὸ μεταλλάξαι τῆς τύχης αὐτῶν) παρὰ μικρὸν, δηλ. ἠλλείψαι μέρους τινὸς ἔστω καὶ μικροῦ, ἀλλ' ἐποίησαν τοσούτον ἔλλογερως. ²⁶⁸) Τῶν δύο μαχεσάντων μερῶν, τῶν ἰκετῶν, καὶ τῶν ἀδικούντων πάντων. ²⁶⁹) Ἐπιτεταρῆσαντι τῷ Ἡρακλεῖ. ²⁷⁰) Γεννημένος. ²⁷¹) Ἐπιχειρήσας, κινεῖται περὶ τῶν παίδων ἐκείνου. ²⁷²) Παρ' ἡμῶν. ²⁷³) Δηλ. ταύτην ἐκλέγω κατὰ τύχην καὶ κατὰ βίαν διὰ τὴν εἰπω. ²⁷⁴) Τὴν προβιβέθησαν βοήθειαν εἰς τοὺς Ἡρακλεῖδας. ²⁷⁵) Τοῖς βασιλεῦσι. ²⁷⁶) Ὡς δηλ. ἐπράξαν ἐπὶ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. ²⁷⁷) Τὴν πόλιν τὴν οὖσαν τῷ γένει τοῦ Ἡρακλέους αἰτίαν τῆς σωτηρίας. ²⁷⁸) Δουλεῖται καὶ τὴν ὑπὸ δουλοῦρου ἄλωσιν. ²⁷⁹) Ἀφήνοντες κατὰ μέρος. ²⁸⁰) Ἀντὶ τὸν συντομωτάτων ἔννοσι δὲ διὰ τὸ εἰπω συντόμως, ὥστε νὰ παύσω ἐπιβόη περὶ τῶν χάριτων.

²⁸¹) Ἐπὶ τοῖς Λακεδαίμονιαις, ἀφαιρόντας νὰ ὄρωσι τῶν Ἀθηναίων. Πάσαισι καὶ δὲ οἱ ἐπὶ γλυδας οἱνοὶ ἐκρίβωσαν τὰς Ἀθήνας. ²⁸²) Δηλ. περιλαβὼν δὲ τὰ προειρημέναις εἰς ὅλην ἀίετα. ²⁸³) Ἐκτός.

μων, καὶ τότε ἦσαν μέγιστα, καὶ νῦν ἐπιδιατελοῦσι.²⁹⁰ Φαίνονται δ' ἡμῶν οἱ πρόγονοι τοσοῦτον ἀπαντων διενεγκόντες, ὑπὲρ μὲν Ἀργείων δυστυχησάντων, Θηβαίους, ὅτε μέγιστον ἐπρόβησαν²⁹¹, ἐπιτάττοντες²⁹², ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλείου, Ἀργείους καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους μάχη κήσαντες, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς Εὐρωσθέα κινδύνου τοὺς οἰκιστὰς τῆς Σπάρτης, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοὺς Λακεδαιμονίων διασώσαντες, ὥστε²⁹³ περὶ μὲν τῶν ἐν τοῖς Ἑλλήσι δυναστειῶν²⁹⁴, οὐκ οἶδ' ὅπως ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξῃ βληθείη.

Θαυμάζει δὲ μοι καὶ περὶ τῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους τῆ πόλει²⁹⁵ πεπραγμένων προσήκειν εἰπεῖν, ἄλλως τε, καὶ ἐπειδὴ τὸν λόγον κατεστησάμην περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς ἐπ' ἐκείνους²⁹⁶. Ἀπαντας μὲν οὖν ἐξαριθμῶν τοὺς κινδύνους²⁹⁷ ἄλλαν ἂν μακρολογεῖν ἐπὶ δὲ τῶν μεγίστων σταῶν²⁹⁸, τὸν αὐτὸν²⁹⁹ τρόπον, ὅπερ ὀλίγω πρότερον διήλθον, πειράσομαι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν. Ἔστι γὰρ ἀσχυρώτατα³⁰⁰ μὲν τῶν ἐθνῶν, καὶ μέγιστας δυναστείας ἔχοντα, Σκύθαι καὶ Θράκες καὶ Πέρσαι. Τυχάνουσι δ' αὐτοὶ μὲν ἀπαντες ἡμῖν ἐπιβουλεύσαντες³⁰¹, ἢ δὲ ἡμετέρα πόλεις πρὸς ἀπαντας τούτους διακινδυνεύσασα. Καὶ τοι τί λοιπὸν ἔσται³⁰² τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἢ ἐπιδεικθῶσι τῶν μὲν Ἑλλήνων οἱ μὴ δυνάμενοι τυγχάνειν τῶν δικαίων, ἡμῶς ἰκατεῦσιν ἀξιούντες, τῶν δὲ βαρβάρων οἱ βουλούμενοι καταδουλώσασθαι τοὺς Ἕλληνας, ἐφ' ἡμᾶς πρώτους ἴοντες;

Ἐπιφανέστατος μὲν οὖν τῶν πολέμων ὁ Περσικὸς γέγονεν οὐ μὴν ἐλάττω τούτων³⁰³ τεκμηρία τὰ παλαιὰ τῶν ἔργων ἐστὶ τοῖς περὶ τῶν πατρῶν ἀμφισθητοῦσιν. Ἐπὶ γὰρ ταπεινῆς οὐσίας τῆς Ἑλλάδος, ἤλθον εἰς τὴν χώραν ἡμῶν Θράκες μὲν μετ' Εὐμόλπου τοῦ Ποσειδῶνος³⁰⁴, Σκύθαι δὲ μετὰ Ἀμαζόνων τῶν Ἀρεως θυγατέρων, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀλλὰ καθ' ἕν ἐκάτεροι τῆς Εὐρώπης ἐπέβησαν³⁰⁵, μισοῦντες μὲν ἅπαν τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος, ἰδίᾳ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐγκλήματα ποιησάμενοι³⁰⁶, νομίζοντες ἐκ τούτου τοῦ τρόπου πρὸς μίαν μὲν πόλιν κινδυνεύσειν, ἀπασῶν δὲ ἅμα κρατῆσαι. Οὐ μὴν κατώρθωσαν, ἀλλὰ πρὸς μόνους τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους συμβαλόντες³⁰⁷, ὁμοίως διεσθάρησαν, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς ἀπαντας ἀνθρώπους ἐπολέμησαν. Ἄλλοι δὲ³⁰⁸ τὸ μέγεθος τῶν κακῶν τῶν γενομένων ἐκείνοις οὐ γὰρ ἂν ποθ' οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν τοσοῦτον χρόνον διέμειναν, εἰμὴ καὶ

²⁹⁰) Μέγιστα εἶναι. ²⁹¹) Ὅταν ὑπερηφανώθησαν μᾶλλον ἢ ἄλλοτε. ²⁹²) Φαίνονται διενεγκόντες ὡς ἐπιτάττοντες, ὅσοι ἐπιτάττω, ἐπιβάλλω νόμον.

²⁹³) Φαίνονται τοσοῦτον διενεγκόντες, ὥστα. ²⁹⁴) Ὅτι ἐδυναστεύουν, ἡγεμόνευσαν οἱ πρόγονοι ἡμῶν. ²⁹⁵) Ἐπὶ τοῖς βαρβάρους. Κυρίως ἢ ἐκαστοτὴ ἡγεμονεύουσα πόλις ἐνεβόητο τὴν πρόστασιν ὅτι συνουμάτω περὶ ἐαυτὴν ὅλους τοὺς Ἕλληνας, διὰ τὸ πρὸς ἀντιπῆρ εἰς τοὺς βαρβάρους. ²⁹⁶) Τοὺς πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμους.

²⁹⁷) Ἐπιβουλεύσαντες. Εἰς τὴν ἀντιπῆρ ἀλλεῖται τὸ σταῶν, καὶ αἱ ἐκείσεως διαρθεῖται τῆς ἐπὶ εἰς πρὸς ἄλλ' ἢ ἄτερα γραφὴ προσημνησία. ²⁹⁸) Κατὰ τὸν αὐτὸν. ²⁹⁹) Τὸ μέγιστον ἀρχὴ διασπείσαντα. ³⁰⁰) Ἐπὶ τῶν, συνίδη τὸ μῆς ἐπιβουλεύσαντες. ³⁰¹) Τί, ποῦτος λόγος θέλει μείνει εἰς τοὺς ἀντιλέγοντας περὶ τῆς ἡγεμονίας ἡμῶν; ³⁰²) Τῶν ἐν τῇ Περσικῇ πολέμῳ γενομένων. ³⁰³) Ἰσοῦ. ³⁰⁴) Κατὰ τὸν καιρὸν ὅταν ἰσχυροὶ εἶχον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἐνομιζέτο περὶ αὐτῶν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνου ὅτι εἰ ἐν Εὐρώπῃ πράγματα ἦσαν σκοτεινὰ καὶ ἀγνωστὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας. ³⁰⁵) Ἐπευρόντας αἰτίαν κτήσεως. ³⁰⁶) Ἐκείνοι, ἐκ τῶν ἐπομένων.

τά πραγθέντα πολὺ τῶν ἄλλων διήνεγκε. Λέγεται δ' οὖν περὶ μὲν Ἀμαζόνων, ὡς τῶν μὲν ἔλλουσῶν οὐδεμία πάλιν ἀπῆλθεν, αἱ δ' ὑπολαϊθεῖσαι⁵⁰⁹ διὰ τὴν ἐνθάδε συμφορὰν ἐκ τῆς ἀργῆς ἐξεβλήθησαν⁵¹⁰. περὶ δὲ Θρακῶν, ἔτι τὸν ἄλλον χρόνον ἑμοροὶ προτοικοῦντες ἡμῖν, διὰ τὴν τότε γεγενημένην στρατείαν τοσοῦτον διέλιπον⁵¹¹, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ τῆς γῶρας ἔλη πολλὰ, καὶ γῆν παντοδαπὰ, καὶ πόλεις μεγάλας κατοικισθῆναι.

Καλὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα, καὶ πρόποντα τοῖς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφιβουχτοῦσιν· ἀδελφὰ⁵¹² δὲ τῶν εἰρημένων, καὶ τοιαῦτα, οἷά περ εἰκός⁵¹³ τοῖς ἐκ τοιούτων γεγνότα, εἰ πρὸς Δαρειὸν καὶ Ξέρξην πολεμήσαντες ἔπραξαν. Μεγίστου γὰρ ἐκείνου πολέμου συστάντος, καὶ πλείστων κινδύνων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον συμπεσόντων, καὶ τῶν μὲν πολεμίων ἀνοποσάτων εἰομένων εἶναι⁵¹⁴ διὰ τὸ πλῆθος, τῶν δὲ συμμάχων⁵¹⁵ ἀνυπέροδλητον ἡγεμονίων ἔχειν τὴν ἀρετὴν⁵¹⁶, ἀμφοτέρων κρατήσαντες, ὡς ἐκείρων προσήκα⁵¹⁷, καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς κινδύνους διανεγκόντες⁵¹⁸, εὐθύς μὲν τῶν ἀριστείων ἠξιώθησαν· οὐ πολλῶ δ' ὕστερον τῆς θαλάττης τὴν ἀργῆν ἔλαβον, δόντων μὲν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οὐκ ἀμφισβετούτων δὲ τῶν νῦν ἡμᾶς ἀφαιρεῖσθαι⁵¹⁹ ζητούντων⁵²⁰.

Καὶ μηδεὶς εἰσέθω με ἀγνοεῖν, ὅτι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ τούτους τοὺς καιροὺς πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιοι τοῖς Ἕλλησι κατέστησαν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐπαινεῖν ἔγω τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅτι τοιούτων ἀνταγωνιστῶν τυχοῦσα, τοσοῦτον αὐτὸν διήνεγκε. Βούλομαι δὲ ὀλίγω μακρότερα περὶ ταῖν πόλειν ταύταιν⁵²¹ εἰπεῖν, καὶ μὴ ταχὺ λίαν παραδραμεῖν, ἵν' ἀμφοτέρων ἡμῖν ὑπομνήματα γένηται⁵²², τῆς τε τῶν προγόνων ἀρετῆς, καὶ τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους ἐχθρίας. Καίτοι με οὐ λέληθεν, ὅτι χαλεπὸν ἔστιν, ὕστατον ἐπελθόντα, λέγειν περὶ πραγμάτων πάλαι προκατεληγμένων⁵²³, καὶ περὶ ὧν οἱ μάλιστα ἐνηθύντες⁵²⁴ τῶν πολιτῶν εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς δημοσίᾳ θαπτομένοις πολλάκις εἰρήκασιν· ἀνάγκη γὰρ τὰ μὲν μέγιστα τούτων ἤδη κατακεχορηθῆναι⁵²⁵, μικρὰ δὲ τινα παραλειπεῖσθαι· ὅμως δὲ ἐκ τῶν ὑπολαϊπῶν, ἐπειδὴ συμφέρει τοῖς πράγμασιν, οὐκ ὀκνητέον μητηθῆναι περὶ αὐτῶν⁵²⁶.

Πλείστων μὲν οὖν ἀγαθῶν αἰτίους, καὶ μεγίστων ἐπαινῶν ἀξίους ἡγοῦμαι γεγενῆσθαι τοὺς τοῖς σώμασιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος προκινδυνεύσαντας.

⁵⁰⁹) Οἶκατε, μὴ ἔλθεσθε εἰς τὴν ἑσπερασίαν. ⁵¹⁰) Ἐμείνον τόσον ἀσθενεῖς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἄλλων, ὥστε ἐξεβλήθησαν. ⁵¹¹) Ἐμακρόθυτον. ⁵¹²) Ἐπιθετόν, δυνάμεινα νὰ συγκριθῶσι. ⁵¹³) Πράξαι. ⁵¹⁴) Κοριζήσαντες ὅτι εἰσὶ τοιοῦτοι, ὥστε εὐθέως ἔβληντο ἀποστῆναι αὐτοῖς. ⁵¹⁵) Τῶν Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ἄλλων συμμάχων, οἵτινες ἐνόμιζον εἶναι οἱ πρῶτοι κατὰ τὴν ἀνδρείαν, ὥστε, ὡς γνωστόν, ἐπικονεῖσθαι ἐν Πλαταιαῖς περὶ τῶν πρώτων. ⁵¹⁶) Τὴν ἀνδρείαν. ⁵¹⁷) Ἀγλ. τῶν μὲν ἐχθρῶν τοῖς ἐπὶ πλοῖς, τῶν δὲ συμμάχων διὰ τῆς ἀνωτέρας ἀνδρείας τῶν. ⁵¹⁸) ἀνεκρίβαντες ὑπὲρ τῶν ἄλλων. ⁵¹⁹) Ἀσθεῖν. ⁵²⁰) Τῶν Λακεδαιμονίων. ⁵²¹) Περὶ τῶν ὄντων αὐτῶν πόλειν, τῶν ἔθνην καὶ τῆς Λακεδαιμονίας. ⁵²²) Διὰ νὰ μητηνοῦσθε. ⁵²³) Τὰ ὅποια προκατελέγησαν, περὶ ὧν ἀμείψασιν ἄλλοι. ⁵²⁴) Οἱ ἰκανότατοι. Ἐνοεῖ δὲ καὶ τὸν ἄριστον, ἐπεὶ τὸν ἰπιδέσαντες τοῦ ὅποιο πολλὰ μετέφερον καὶ εἰς τοῦτον τὸν λόγον. ⁵²⁵) Νὰ ἴστανον εἰ προλαλήσαντες μεγάλην γῆσιν, κατὰ χρεῖσιν αὐτῶν. ⁵²⁶) Λέγειν περὶ αὐτῶν, τῶν πραγμάτων, λαμβάνοντας ἐκ τῶν ὑπολαϊπῶν.

Οὐ μὴν οὐδὲ τῶν πρὸ τοῦ πολέμου τούτου γεννηθέντων, καὶ δυναστευσάντων ἐν ἑκατέρᾳ ταῖν πόλεσιν, δίκαιον ἀμνημονεῖν. Ἐκεῖνοι γὰρ ἦσαν οἱ προεκήσαντες τοῖς ἐπιγεγενημένοις³⁸⁷, καὶ τὰ πλήθη προτρέψαντες ἐπὶ ἀρετῇ, καὶ χαλεποὺς ἀνταγωνιστὰς τοῖς βαρβάροις ποιήσαντες. Οὐ γὰρ ὀλιγώρου τῶν κοινῶν, οὐδ' ἀπέλαυνον μὲν ὡς ἰδίων, ἡμέλει δὲ ὡς ἀλλοτρίων³⁸⁸, ἄλλ' ἐκήσαντο μὲν ὡς οἰκείων, ἀπέλκοντο δὲ, ὡς περ γὰρ τῶν μηδὲν προσετήκοντων³⁸⁹, οὐ δὲ πρὸς ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρευον³⁹⁰, ἀλλ' οὕτως ἐδόκει πλουτοῦν ἀσφαλέστατον κεκτησθαι καὶ κάλλιστον, ὅστις τυγχάνοι³⁹¹ τοιαῦτα πράττων, ἐξ ὧν αὐτὸς τε μέλλοι μάλιστα εὐδοκίμασειν, καὶ τοῖς παισὶ μέγιστην δόξαν καταλείψειν. Οὐδὲ γὰρ τὰς θρασυτήτας τὰς ἀλλήλων³⁹² ἐξήλων, οὐδὲ τὰς τόλμας τὰς καθ' ἑαυτῶν³⁹³ ἔσκουε, ἀλλὰ δεινότερον μὲν ἐνόμιζον εἶναι, τὸ κακῶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀκούειν³⁹⁴, ἢ καλῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανεῖν μᾶλλον δὲ ἔσχύνοντο ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀμαρτήμασιν ἢ νῦν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις τοῖς σφετέραις αὐτῶν. Τούτων δ' ἦν αἴτιον, ὅτι τοὺς νόμους ἐσκόπουν ὅπως ἀκριβῶς καὶ καλῶς ἔξουσιν, οὐχ οὕτω τοὺς περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων, ὡς τοὺς περὶ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων³⁹⁵. Ἠπίστατο γὰρ, ὅτι τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν δεῖσει πολλῶν γραμμάτων³⁹⁶, ἀλλὰ ἀπ' ὀλίγων συνθημάτων³⁹⁷ ῥαδίως καὶ περὶ τῶν ἰδίων καὶ περὶ τῶν κοινῶν ὁμοιοήσουσιν. Οὕτω δὲ πολιτικῶς εἶχον, ὥστε καὶ τὰς στάσεις ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ὁπότεροι τοὺς ἑτέρους ἀπολέσαντες τῶν λοιπῶν ἄρχουσιν, ἀλλ' ὁπότεροι ὀφθήσονται τὴν πόλιν ἀγαθόν τι ποιήσαντες καὶ τὰς ἑταιρίας³⁹⁸ συνήγον οὐχ ὑπὲρ τῶν ἰδίων συμφερόντων, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τοῦ πλήθους ὠφελείᾳ. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ τῶν ἄλλων εὐφρόνουν, θεραπεύοντες, ἀλλ' οὐχ ὑβρίζοντες τοὺς Ἕλληνας καὶ στρατηγεῖν οἰόμενοι δεῖν, ἀλλὰ μὴ τυραννεῖν αὐτῶν καὶ μᾶλλον ἐπιθυμοῦντες ἡγεμόνες ἢ δεσπόται προσαγορεύεσθαι· καὶ σωτῆρες, ἀλλὰ μὴ λυμειῶνες, ἀποκαλεῖσθαι τῷ ποιεῖν εὐπροσαγομένοι³⁹⁹ τὰς πόλεις, ἀλλ' οὐ βία καταστρεφόμενοι· πιστοτέρους μὲν τοῖς λόγοις, ἢ νῦν τοῖς ὅρκοις, χρώμενοι⁴⁰⁰, ταῖς δὲ συνθήκαις, ὡς περ ἀνάγκαις⁴⁰¹ ἐμμένειν ἀξιοῦντες οὐχ οὕτως ἐπὶ ταῖς δυναστείαις μέγα φρονοῦντες, ὡς ἐπὶ τῷ σωφρόνως ζῆν φιλοτιμοῦμενοι· τὴν αὐτὴν ἀξιοῦντες⁴⁰² γνώμην εἶχειν πρὸς τοὺς ἥττους, ἢ περ⁴⁰³ τοὺς κρείττους πρὸς σφᾶς αὐτούς· ἴδια μὲν ἄστη τὰς ἑαυτῶν⁴⁰⁴ πόλεις ἡγοῦμενοι, κοινὴν δὲ πατρίδα τὴν Ἑλλάδα νομίζοντες εἶναι.

³⁸⁷) Τοὺς μεταγενεστέρους. ³⁸⁸) Δὲν ἐστρεφίζοντο τὰ κοινὰ πράγματα, ὡς νῦν ἔστιν ἔκαστος τῶν, οὐδὲ τὰ παρημέλειον ὡς νῦν ἦσαν εἶνα, καθὼς οἱ κακοὶ ἄρχοντες. ³⁸⁹) Ὅσοις γὰρ ἀπέλαυνον τῶν μηδὲν προσετήκοντων, μὴ ἀνηκόντων αὐτοῖς. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς φράσεως ἐξήκει ἐντελῶς τὴν ἰδίαν τοῦ βήτορος· τὸ δὲ δευτέρον προσέθηκε, γαίρων ἐν τῇ κακοῦ ἔργου παρυσότητι ἢ ἀνεπιθέσει τῶν λίξεων καὶ τῶν πόλων. ³⁹⁰) Δὲν ἐδεωρουν τὸ ἀργύριον ὡς μέτρον τῆς εὐδαιμονίας. ³⁹¹) Ἡ εὐτυχία διότι ἀποδίδεται εἰς παρρηγίαν. ἔδρα καί.

³⁹²) Τὸ δεῖν εὐδοκίμασαι θρασυτεῖς ἢ ἀσθάνειες πρὸς ἀλλήλους. ³⁹³) Ἐσκόπει μὴ ἀφικριτεῖον τὰ τὰς. ³⁹⁴) Κακῶν εἶχειν ὑπόληψιν παρὰ τοῖς πολιταῖς. ³⁹⁵) Τῶν ἔργων ἐκάστης ἡμέρας τῶν κοινῶν ἔργων. ³⁹⁶) Γραπτῶν νόμων. ³⁹⁷) Ὅρων τινῶν μεταξὺ τῶν συμφερόντων. ³⁹⁸) Ἐπὶ τῶν ἐπιθυμιῶν. ³⁹⁹) Φατρίδας, συνηγμένα. ⁴⁰⁰) Κερδίζοντες διὰ τῆς εὐπορίας. ⁴⁰¹) Ὅσοις ἐπιθυμοῦμενοι λόγοις, οὕτως ἦσαν ἀξιοπιστότεροι ἀπ' ὅτι εἰσὶ τῶρα οἱ ὅρκοι. ⁴⁰²) Ὅσοις νῦν ἦσαν αἱ συνθήκαι ἀνάγκαι ἀπαρῶσται. ⁴⁰³) Κερδίζοντες ὅτιον, κυλογοῦν. ⁴⁰⁴) Ἐπὶ περ ἀξιοῦσαι τοὺς κρείττους εἶχειν. ⁴⁰⁵) Ἰσως ἂν πόλων. εἰς πόλεις τῶν ἥττωνων δεωρουνται.

Ταύταις δὲ διανοαῖς χρώμενοι⁵⁴⁶, καὶ τοὺς νεωτέρους ἐν τοιαύτοις ἔθε-
 σε παιδεύοντες, οὕτως ἀνδρας ἀγαθοὺς ἀπέδειξαν τοὺς πολεμήσαντας πρὸς
 τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας, ὥστε μηδένα πρόποτε δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν, μήτε τῶν
 ποιητῶν, μήτε τῶν σοφιστῶν⁵⁴⁷, ἀξίως τῶν ἐκείνοις⁵⁴⁸ πεπραγμένων εἰπεῖν.
 Καὶ πολλὴν αὐτοῖς⁵⁴⁹ ἔχω συγγραμμὴν ὁμοίως γὰρ ἐστὶ γαλεπὸν, ἐπαινεῖν
 τοὺς ὑπερθεδικότας τὰς τῶν ἄλλων ἀρετάς⁵⁵⁰, ὥσπερ τοὺς μηδὲν ἀγαθὸν
 πεποιηκότας τοῖς μὲν γὰρ οὐκ ὑπείσι⁵⁵¹ πράξεις, πρὸς δὲ τοὺς⁵⁵², οὐκ εἰσὶν
 ἀρομύττοντες λόγοι. Πῶς γὰρ ἂν γένοιτο σύμμετροι⁵⁵³ τοιαύτοις ἀνδράσιν,
 οἱ τοσούτον τῶν ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαμένων δεινέγκαν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ
 μίαν πόλιν στρατεύσαντες, ἔτη δέκα διέτριψαν, οἱ δὲ τὴν ἐξ ἀπάσης τῆς
 Ἀσίας δύναμιν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεπολέμησαν, οὐ μόνον δὲ τὰς ἐαυτῶν
 πατρίδας διέσωσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα σύμπασαν ἠλευθέρωσαν; Ποίων
 δ' ἂν ἔργων, ἢ πόνων, ἢ κινδύνων ἀπέστησαν⁵⁵⁴, ὥστε ζῶντες εὐδοκίμειν,
 οἷτινες ὑπὲρ τῆς δόξης, ἢ⁵⁵⁵ ἐμὲλλον τελευτήσαντες ἔξουσιν, οὕτως ἐτόλμως
 ἔθελον ἀποθνήσκειν; Οἶμαι δὲ καὶ τὸν πόλεμον τοῦτον θεῶν τινα συναγα-
 γεῖν⁵⁵⁶, ἀγασθέντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ τοιοῦτοι γενομένοι⁵⁵⁷ τὴν φύ-
 σιν διαλάβουσιν⁵⁵⁸, μηδ' ἀκλεῶς τὸν βίον τελευτήσκειν, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν τοῖς
 ἐκ τῶν θεῶν γεγονόσι⁵⁵⁹, καὶ καλουμένοις ἡμιθέοις, ἀξιοθεῖεν. Καὶ γὰρ
 ἐκεῖνοι τὰ μὲν σώματα ταῖς τῆς φύσεως ἀνάγκαις ἀπέδωσαν⁵⁶⁰, τῆς δ' ἀρε-
 τῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην κατέλιπον.

Ἄξι μὲν οὖν οἷθ' ἡμέτεροι πρόγονοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, φιλοτίμως πρὸς
 ἀλλήλους εἶχον⁵⁶¹, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ περὶ καλλίστων ἐν ἐκείνοις τοῖς χρό-
 νοῖς ἐπιλονείκησαν, οὐκ ἐχθροὺς, ἀλλ' ἀνταγωνιστὰς σφῆς αὐτοῖς εἶναι νο-
 μίζοντες, οὐδὲ ἐπὶ δουλείᾳ τῆ τῶν Ἑλλήνων τὸν βάρβαρον θεραπεύοντες⁵⁶²,
 ἀλλὰ ἅμα μὲν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ὁμονοοῦντες, ὁπότεροι δὲ ταύτης
 αἴτιοι γενήσονται, περὶ τούτου ποιούμενοι τὴν ἔμιλλαν. Ἐπεδείξαντο δὲ
 τὰς αὐτῶν ἀρετάς, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς ὑπὸ Δαρείου πεμψθεῖσιν⁵⁶³. Ἀπο-
 θάντων γὰρ αὐτῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν⁵⁶⁴ οὐ περιέμειναν τοὺς συμ-
 μάχους, ἀλλὰ, τὸν κοινὸν πόλεμον ἴδιον κίνδυνον ποιησάμενοι, πρὸς τοὺς
 ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καταφρονήσαντας ἀπήντων⁵⁶⁵, τὴν οἰκείαν δύναμιν⁵⁶⁶
 ἔχοντες, ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μυριάδας, ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίαις ψυχαῖς μέλ-
 λοντες κινδυνεύουσιν⁵⁶⁷. οἱ δὲ οὐκ ἔφθησαν πυθόμενοι⁵⁶⁸ τὸν περὶ τὴν Ἀττι-

ὡς ἰδικά των ἄρεα. ⁵⁴⁶) Τοιαύτας ἔχοντες διανοίας. ⁵⁴⁷) Τῶν ποιητῶν. ⁵⁴⁸) Ἐκ' ἐ-
 κείνων. ⁵⁴⁹) Τοῖς ποιηταῖς καὶ σοφισταῖς. ⁵⁵⁰) Οἱοὶ οἱ πρὸς τοὺς Πέρσας πολεμήσαντες.

⁵⁵¹) Εἶσιν ὑπὸ τοῖς λόγοις των, ὡς ὑπέθετε τῶν λόγων των. ⁵⁵²) Τοὺς ἄλλους, τοὺς
 ἱκανοῦντας τοὺς μηδὲν πεποιηκότας. ⁵⁵³) Πῶς δύνανται νὰ γράψωσι συμμέτρως, ἀναλό-
 γως τῶν πράξεων τοιαύτων ἀνδρῶν. ⁵⁵⁴) Ἀπέστησαν, ποῖα ἔργα ἀπέφυγον. ⁵⁵⁵) Συμφω-
 νεῖ πρὸς τὸ εἰς ὃ ἀναφέρεται. ⁵⁵⁶) Κινήσει. ⁵⁵⁷) Ἐν' ᾧ ἦσαν τοιοῦτοι ἄνδρες.

⁵⁵⁸) Νὰ μὴ στερηθῶσι τῆς περιπέτειας τοῦ ἐπιδείξει τὴν ἴδιαν φύσιν. ⁵⁵⁹) Ἀξιοθεῖεν
 τῆς αὐτῆς τύχης τοῖς γεννηθεῖσιν ἐκ θεῶν. ⁵⁶⁰) Ἀπέδωκαν εἰς τὴν γῆν τὰ σώματα αὐ-
 τῶν διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνθρωπίνης αὐτῶν φύσεως, δηλ. διὰ τὸν θάνατον. ⁵⁶¹) Ἀντεπι-
 λοισιμῶντο. ⁵⁶²) Κολακεύοντες τὸν βάρβαρον ὅπως δουλώσωσι τοὺς Ἕλληνας. Ἴσως αἰ-
 νώτεται τὴν εἰρήνην τοῦ Ἀνταλκίδου, γενομένην ἐν Ὀλ. 98, 6'. ⁵⁶³) Βάρβαροι.

⁵⁶⁴) Ἀθηναῖοι. ⁵⁶⁵) Ἐκινήθησαν κατὰ τῶν Περσῶν οἷτινες περιεφρόνησαν ὅλην τὴν Ἑλ-
 λάδα. ⁵⁶⁶) Μόνον θελαθῆ. ⁵⁶⁷) Ὡς αἱ ψυχαὶ τὰς ὁποίας ἐμὲλλον νὰ διακινδυνεύωσι μὴ
 μὲν ἦσαν ἰδικά των. ⁵⁶⁸) Ἀκούειν εἰν ἤκουσαν, μόλις ἤκουσταν.

κ' ἢν πόλεμον καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἀμείψαντες, ἦγον ἡμῖν ἀμυνοῦντες⁵⁰⁹, τοσαύτην ποιησάμενοι σπουδὴν, ὅσην περ ἂν⁵¹⁰ τῆς ἑαυτῶν χώρας πορθου- μένης Σημεῖον δὲ τοῦ τάχους καὶ τῆς ἀμύλλης⁵¹¹, τοὺς μὲν γὰρ ἡμετέροισι προγόνους ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας⁵¹² πολεῖσθαι τε τὴν ἀπόδοσιν τῆν τῶν βαρβάρων, καὶ βοηθήσαντας ἐπὶ τοῖς ἔργοις⁵¹³ τῆς χώρας, καὶ μάχῃ νικήσαντας, τρέψαιον στήσαι τῶν πολεμίων⁵¹⁴, τοὺς δὲ⁵¹⁵ ἐν τρισὶν ἡμέραισι καὶ τοσαύταις νυξί, διακόσια καὶ χίλια στάδια⁵¹⁶ διελθεῖν, στρατοπέδω⁵¹⁷ πορευομένους. Οὕτω σφόδρα ἠπειχθήσαν⁵¹⁸, οἱ μὲν μετασχεῖν τῶν κινδύνων, οἱ δὲ εἶναι συμβαλόντες⁵¹⁹, πρὶν ἐλθεῖν τοὺς βοηθήσαντας!

Μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ὑπεροχῆς στρατείας⁵²⁰, ἦν αὐτὸς Σέρξης ἡγεῖσθαι, ἐκλιπὼν μὲν τὰ βασιλεία⁵²¹, στρατηγὸς δὲ καταστήσθαι τολμίσας, ἅπαντας δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας συναγεῖρας, περὶ οὗ τις οὐχ, ὑπερβολὰς προθυμῆεις εἰπεῖν, ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων⁵²² εἰρήκεν; δὲ⁵²³ εἰς τοσοῦτον⁵²⁴ ἤλθεν ὑπερηφανίας, ὥστε, μικρὸν μὲν ἡγησάμενος ἔργον εἶναι τὴν Ἑλλάδα χειρῶσασθαι, βουληθεῖς δὲ τοιοῦτο μνημεῖον⁵²⁵ καταλιπεῖν, ὃ μὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς⁵²⁶ ἔστιν, οὐ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἐξεῦρε καὶ συνηγάκασεν⁵²⁷, ὃ πάντες θρολλοῦσιν, ὥστε τῷ στρατοπέδω πλεῦσαι μὲν διὰ τῆς ἠπείρου, πεζεῦσαι⁵²⁸ δὲ διὰ τῆς θαλάττης, τὸν μὲν Ἑλλήσποντον ζεύξας, τὸν δὲ Ἄθω διορύξας⁵²⁹, πρὸς δὴ τὸν οὕτω μέγα φρονήσαντα, καὶ τηλικαῦτα διαπραξάμενον, καὶ τοσοῦτων δεσπότην γενόμενον, ἀπήντων, διαλόμενοι τὸν κίνδυνον, Λακεδαιμόνιοι μὲν εἰς Θερμοπύλας, πρὸς τὸ πεζόν, χιλίους αὐτῶν ἐπιλέξαντες, καὶ τῶν συμμάχων ὀλίγους παραλαβόντες, ὡς ἐν τοῖς στενοῖς κωλύσοντες αὐτοῖς περαιτέρω προελθεῖν οἱ δὲ ἡμέτεροι πατέρες ἐπ' Ἀρτεμίσιον⁵³⁰, ἐξήκοντα τριήρεις πληρώσαντες πρὸς ἅπαν τὸ τῶν πολεμίων ναυτικόν. Ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐτόλμων, οὐχ οὕτω τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες, ὡς πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζόμενοι⁵³¹. Λακεδαιμόνιοι μὲν ζήλοντες τὴν πόλιν⁵³² τῆς ἐν Μαραθῶν μάχης, καὶ ζητούντες ἐαυτοὺς ἐξίσου καταστήσαι, καὶ δεδιότες μὴ εἰς ἐφεξῆς ἡ πόλις ἡμῶν αἰτία γένηται τοῖς Ἕλλησι τῆς σωτηρίας οἱ δὲ ἡμέτεροι πρόγονοι, μάλιστα μὲν βουλομένοι⁵³³ διαφυλάξαι τὴν παρούσαν ἐσθάν, καὶ πᾶσι ποιῆσαι φανερόν ὅτι καὶ πρότερον εἰ ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν τύχην ἐνίκησαν ἔπειτα δὲ καὶ προσαγαγίσθαι⁵³⁴ τοῖς Ἕλλησι ἐπὶ τὸ διανκυμαχεῖν, ἐπιδείξαντες

509) Νὰ μὴ βοηθῶσι. 510) Ἐποίησαν. 511) Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας. 512) Εἰς τὰ σύνερα, εἰς τὰ πέρατα. 513) Τρέψαιον τῶν πολεμίων, μνημεῖον τῆς ἀρετῆς τῶν πολεμίων. 514) Λακεδαιμόνιους. 515) Τρία ἡμισυ περίπου λεπτά τὸ στάδιον. 516) Τὸ στρατοπέδον βαθίζουσι πολὺ ἀργότερα. 517) Τρεῖς ἡμισυ περίπου λεπτά τὸ στάδιον. 518) Οἱ δὲ νὰ προ- φέωσι, νὰ ἔλθωσι εἰς χεῖρας. Εἰς τὰς πλείους ἐκδόσεις κακῶς ὁρθῆναι. 519) Δίκαια ἐπὶ μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀρτεμίου ἔγενεν ἡ τοῦ Σέρξης. 520) Βασιλεία (οὐκ ἔμαται) εἰς τὴν παλάτιάν του. 521) Τῶν ὑπαρχόντων, τῶν ἀληθῶν. 522) Σέρξης. 523) Βασιλεῖον. 524) Μνημεῖον, ἰσθμῆμα. 525) Τὸ ὅποιον νὰ ᾖ ἀνώτερον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. 526) Διὰ τῆς ἀνάγκης, διὰ τῆς βίας κατώρθωσι νὰ γείνη. 527) Πιεζῶσι διαβῆναι. 528) Τὸ σχῆμα χιαστῶν, εἶδοι τὸ μὲν ζεύξας ἀποδίδεται εἰς τὸ πεζεῦσαι, τὸ δὲ διορύξας εἰς τὸ πλεῦσαι. 529) Ἀπρωτήριον εἰς ἄρταον τῆς Ἑλλάδος. 530) Ἄντιον λατρεῖται. 531) Ζηλοῦσιν ἡμῶν τὴν πόλιν ἕνεκα τῆς μάχης. 532) Ὅλοι αὐτοὶ αἱ μετοχαὶ ὑπακείμενα τοῦ Ἑτόλμων. 533) Νὰ τοὺς φέρωσι, νὰ τοὺς παρακινήσωσι.

αὐτοῖς, ὁμοίως ἐν τοῖς ναυτικοῖς κινδύνοις, ὡς περ ἐν τοῖς πεζοῖς, τὴν ἀρ-
γὴν τοῦ πλοῦτος περιγεγενημένην³⁹⁹.

Ἰσας δὲ τὰς τόλμας παρασχόντες⁴⁰⁰, οὐχ ὁμοίαις ἐχρήσαντο ταῖς τύχαις⁴⁰¹.
Ἄλλ' οἱ μὲν διεσθάρκαζαν⁴⁰², καὶ, ταῖς ψυχαῖς νικῶντες, τοῖς σώμασιν ἀπει-
πον⁴⁰³ (οὐ γὰρ οὐδὲ τοῦτό γε θέμις εἶπαι, ὡς ἠττήθησαν, οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν
φυγεῖν ἤξιώσεν)· οἱ δὲ ἡμέτεροι τὰς μὲν πρόπλους⁴⁰⁴ ἐνίκησαν, ἐπειδὴ οὐ
ἤκουσαν τῆς παρόδου⁴⁰⁵ τοῖς πολεμίοις κρατοῦντας, οἵκαδε καταπλεύσαντες,
καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν διοικήσαντες, οὕτως ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν λοιπῶν,
ὥστε, πολλῶν καὶ καλῶν αὐτοῖς προειργασμένων, ἐν τοῖς τελευταίοις τῶν
κινδύνων ἐπὶ πλεον διενεγκεῖν⁴⁰⁶. Ἀτόμως γὰρ ἀπάντων τῶν συμμάχων
διακειμένων, καὶ Πελοποννησίων μὲν διατειχιζόντων τὸν Ἰσθμὸν καὶ ζη-
τούντων ἰδίαν αὐτοῖς σωτηρίαν⁴⁰⁷, τῶν δὲ ἄλλων πόλεων ὑπὸ τοῖς βαρβάροις
γεγενημένων⁴⁰⁸ καὶ συστρατευομένων ἐκείνοις, πλὴν εἴ τις διὰ σμικρότητα
παρημελήθη⁴⁰⁹, προσπλευσῶν δὲ τριηρῶν διακοσίων καὶ χιλίων⁴¹⁰, καὶ τῆς
πέσης στρατιᾶς ἀνερημήτου μελλούσης εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσβάλλειν, οὐ-
δεμίας σωτηρίας αὐτοῖς ὑπολειπομένης, ἀλλ' ἔργμοι συμμάχων γεγενημένοι,
καὶ τῶν ἐλπίδων ἀπασῶν διημαρτηχότες, ἐξόν⁴¹¹ αὐτοῖς, μὴ μόνον τοῖς πα-
ρόντας κινδύνους διαφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τιμὰς ἐξαιρέτους λαβεῖν, ἅς αὐτοῖς
ἐδίδου βασιλεὺς⁴¹², ἡγούμενος εἰ τὸ τῆς πόλεως προσλάβοι ναυτικόν, πα-
ραχρῆμα καὶ Πελοποννήσου κρατῆσειν, οὐχ ὑπέμειναν⁴¹³ τὰς παρ' ἐκείνου
ὑπερτάς, οὐδὲ ὀργισθέντες τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι προὔβηθησαν, ἀσμένως ἐπὶ τὰς
διαλλαγὰς τὰς πρὸς τοὺς βαρβάρους ὤρμησαν⁴¹⁴, ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ὑπὲρ τῆς
ἐλευθερίας πολεμεῖν παρσκευάζοντο, τοῖς δ' ἄλλοις τὴν δουλείαν αἰρουμέ-
νοις συγγνώμην εἶχον. Ἡγούντο γὰρ ταῖς μὲν ταπειναῖς τῶν πόλεων προσ-
τάχειν ἐξ ἅπαντος τρόπου⁴¹⁵ ζητεῖν τὴν σωτηρίαν ταῖς δὲ προεστάναι τῆς
Ἑλλάδος ἀξιοῦσθαι οὐχ οἷόν τ' εἶναι διαφεύγειν τοὺς κινδύνους, ἀλλ' ὡς περ
τῶν ἀνδρῶν τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς αἰρετώτερόν ἐστι καλῶς ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν
εἰσγρῶς, οὕτω καὶ τῶν πόλεων ταῖς ὑπερεχούσας λυσιτελεῖν ἐξ ἀνθρώπων
ἀφανισθῆναι μᾶλλον⁴¹⁶, ἢ δουλείας ὀρθῆναι γενομέναις⁴¹⁷. Δῆλον δ' ὅτι ταῦτα
ἐνεκοήθησαν ἐπειδὴ γὰρ οὐχ οἷόν τ' ἦσαν πρὸς ἀμφοτέρους ἅμα παρατά-
ξασθαι τὰς δυνάμεις, παραλαβόντες ἅπαντα τὸν ὄχλον τὸν ἐκ τῆς πόλεως

³⁹⁹) Ὅτι ἡ ἀνδρεία νικᾷ τὸ πλεῖθος. ⁴⁰⁰) Δείξαντες. ⁴⁰¹) Δὲν εἶχον ὁμοίαν τύχην
⁴⁰²) Οἱ ἀσχεδαιμόνοιοι ἐν θερμοπόλει. ⁴⁰³) Διὰ μὲν τῆς γενναϊότητος τῶν ψυχῶν τὰς
ἐνίκησαν, διὰ τὴν ὀλιγότητα δὲ τῶν σωμάτων των ἀπαυθίσαντες ἐπαύσαν νὰ νικῶσιν.
⁴⁰⁴) Τὰ πρῶτα κλέοντα ἐχθρικά πλοῖα. ⁴⁰⁵) Τοῦ πορθμοῦ· ὅτι ἐκυρίευσαν τὸ πέρασμα.
⁴⁰⁶) Ἐν ᾧ καὶ πρὶν εἶχον πράξει πολλὰ καὶ καλά, ἀλλὰ αἱ κατὰ τοὺς τελευταίους κιν-
δύνους πράξεις των ὑπερέτησαν τῆς προτέρας. ⁴⁰⁷) Οἱ Πελοποννήσιοι ἠθέλησαν νὰ τε-
χίσωσι τὸν Ἰσθμὸν καὶ νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀφήνοντες ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Ἑλλάδα εἰς τὴν τύχην τῆς. ⁴⁰⁸) Ἰπποχαιδεῶν. ⁴⁰⁹) Ἰπὸ τῶν βαρβάρων. ⁴¹⁰) Περσικῶν.
⁴¹¹) Ὄνομα ἀπόλυτος διὰ τὸ τρίτοπρόσωπον· ἐν ᾧ ἔξην. ⁴¹²) Ὁ μίγας βασιλεὺς
δὲ τῶν Περσῶν. ⁴¹³) Εἶπεν ὑπέμειναν, ὡς αἱ ὑπερτάς αἱ ὑποσχόμεναι ἀπὸ τῶν βαρβάρων
νὰ ἦσαν ὑβρεῖς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Δὲν εἶναι δὲ ἀκριβὲς ὅτι ὑπέσχετο ὑπερτάς ὁ Περσὴς
ἐπὶ τῆς ἐν Σαλαμῖνι μάχης, ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς μετὰ. ⁴¹⁴) Οἱ δὲ ὀργισθέντες
ἐρημύσαν. ⁴¹⁵) Διὰ παντός τρόπου. ⁴¹⁶) Λυσιτελεῖν μᾶλλον, ὅτι μᾶλλον τὰς ὤφελαι
⁴¹⁷) Γενομέναις δουλείαις, τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀπαρμηθέντος ὀρθῆναι, συμφώνησι μὲν
ἐπικειμένον αὐτὰς ἀντικείμενον τοῦ φήματος ἀπ' οὗ ἐξαρτᾶται.

εἰς τὴν ἐχομένην⁴¹⁴ νῆσον ἐξέπλευσαν, ἢ ἐν μέρει πρὸς ἑκατέραν τὴν ὠναμιν⁴¹⁵, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀμφοτέρας ἅμα κινδυνεύωσι.

Καίτοι πῶς ἀνέκείνων ἄνδρες ἀμείνους, ἢ μᾶλλον φιλέλληνας ὄντες ἐπιδειχθεῖεν⁴¹⁶, οἵτινες ἐτόλμησαν ἀπιθεῖν⁴¹⁷, ὥστε μὴ τοῖς λοιποῖς αἴτιοι γενέσθαι τῆς δουλείας, ἐρήμην μὲν τὴν πόλιν γιγνομένην, τὴν δὲ χώραν πορθουμένην, ἱερὰ δὲ αὐλώμενα⁴¹⁸, καὶ νεὸς ἐμπιπραμένους, ἅπαντα δὲ τὸν πόλεμον περὶ πατρίδα τὴν ἑαυτῶν γιγνόμενον; Καὶ οὐδὲ ταῦτα ἀπέχρησαν⁴¹⁹ αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς γαλίας καὶ διακοσίας τριήρεις μόνοι διαναυμαχεῖν ἐτόλμησαν. Οὐ μὴν εἰσήτησαν⁴²⁰ κατασχυθέντες⁴²¹ γὰρ Πελοποννήσιοι τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ νομίσαντες, προδιαφθαρέντων⁴²² μὲν τῶν ἡμετέρων, οὐδ' αὐτοὶ σωθήσεσθαι, κατορθωσάντων δὲ⁴²³, εἰς ἀτιμίαν τὰς αὐτῶν πόλεις καταστήσειν, ἠναγκάσθησαν μετασχεῖν τῶν κινδύνων. Καὶ τοὺς μὲν θορύβους τοὺς ἐν τῷ πράγματι⁴²⁴ γενομένους, καὶ τὰς κραυγὰς, καὶ τὰς παρακλήσεις, ἃ κοινὰ πάντων εἰσὶ τῶν ναυμαχούντων, οὐχ ὄρω ὅτι δεῖ λέγοντα διατρέθειν ἃ δὲ ἐστὶν ἴδια, καὶ τῆς ἡγεμονίας⁴²⁵ ἀξία, καὶ τοῖς προειρημένοις ὁμολογούμενα⁴²⁶, ταῦτα δ' ἐμὸν ἔργον εἰπεῖν ἐστὶ. Τοσοῦτον γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν εἰέφερεν⁴²⁷, ὅτ' ἦν ἀκέραιος⁴²⁸, ὥστε ἀνάστατος γενομένη⁴²⁹, πλείους μὲν⁴³⁰ συνεδάλετο⁴³¹ τριήρεις εἰς τὸν κίνδυνον, τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἢ σύμπαντες οἱ συναυμαχῆσαντες· οὐδεὶς δὲ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχει δυσμενῶς ὅστις οὐκ ἂν ὁμολογήσειε, διὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν ἡμᾶς τῷ πολέμῳ κρατήσαι, ταύτης⁴³² δὲ τὴν ἡμετέραν πόλιν αἰτίαν γενέσθαι.

Καίτοι⁴³³ μελλούσης⁴³⁴ στρατείας ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐπεσθαι, τίνας χρὴ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν; οὐ τοὺς ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ μάλιστα εὐδοκμησάντας, καὶ πολλάκις μὲν ἴδια προκινδυνεύσαντας, ἐν δὲ τοῖς κοινοῖς τῶν ἀγῶνων ἀριστείων⁴³⁵ ἀξιοθέντας; οὐ τοὺς τὴν ἑαυτῶν ἐκλιπόντας ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας, καὶ τό τε παλαιὸν οἰκιστὰς τῶν πλείστων πόλεων γενομένους, καὶ πάλιν αὐτὰς ἐκ τῶν μεγίστων συμφορῶν διασώσαντας; Ἰπῶς δὲ οὐκ ἂν δεῖνὰ πάθοιμεν⁴³⁶, εἰ, τῶν κακῶν πλείστον μέρος μετασχόντες, ἐν ταῖς τιμαῖς ἔλαττον ἔχειν ἀξιοθείημεν⁴³⁷, καὶ, τότε προταχθέντες ὑπὲρ ἀπάντων, νῦν ἑτέροις ἀκολουθεῖν ἀναγκασθῆιμεν;

Μέχρι μὲν οὖν τούτων οἶδ' ὅτι πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν πλείστων ἀγαθῶν τὴν πόλιν ἡμῶν αἰτίαν γεγενῆσθαι, καὶ δικαίως ἂν αὐτῆς τὴν ἡγεμονίαν εἶναι⁴³⁸. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη τινὲς ἡμῶν κατηγοροῦσιν, ὡς, ἐπειδὴ

⁴¹⁴ Τὴν πληροστέτην, τὴν Σαλαμίνα. ⁴¹⁵ Τὴν πελαγίαν καὶ τὴν ναυτικὴν. ⁴¹⁶ Πῶς ἐν (Ἕλλησι) ἐπιδειχθεῖεν ἀμείνους ἐκείνων, οἵτινες. ⁴¹⁷ Ἀπιθεῖν τὴν πόλιν γιγνομένην κτλ. ὅστις. ⁴¹⁸ Διηλατούμενα. ⁴¹⁹ Ἐρθασαν. ⁴²⁰ Δηλ. δὲν τοὺς ἄρῃσαν οἱ ἄλλοι νὰ πολεμήσωσι μόνοι. ⁴²¹ Ἐντραπέντες τὴν ἀρετὴν. ⁴²² Ἄν προδιαφθαρέως. ⁴²³ Τὴν νίκην. ⁴²⁴ Ἐν τῷ μάχῃ. ⁴²⁵ Τῆς ἡγεμονίας ἣν εἶχον τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων. ⁴²⁶ Συμφωνούντα μετὰ τὰς προειρημένας πράξεις αὐτῶν. ⁴²⁷ Ἐπερθε. ⁴²⁸ Πρὶν ἐπὶ καταπελευρηθῆν ἀπὸ τοῦ ἀκαθεταμονίου· διότι ἔκτοτε ὡς νὰ ἐκολοβώθῃ. ⁴²⁹ Ἀνακλιπόμενοι. ⁴³⁰ Ἀπεδίδοται εἰς τὸ οὐδεὶς δὲ, τοῦ ὅτι τε λαμβανόμενοι ἀπὸ κοινοῦ, κατὰ δὲ ἕκαστον τρεπίστον ἴσως τὸ μὲν εἰς μὸν ἡ. ⁴³¹ Συνεσίφερε. ⁴³² Τῆς ναυμαχίας. ⁴³³ Ὅχι ἐναντιωματικῶς· ἀλλὰ Συλλογιστικῶς· καὶ ἐχομένως. ⁴³⁴ Ἐάν μίλλῃ ἤδη. ⁴³⁵ Προβείων, ὡς ὑπάρξαντες ἀριστοὶ. ⁴³⁶ Δὲν ἤθελον ἀδικεῖν. ⁴³⁷ Ἠθέλησαν πρὸς ἀξίαν νὰ λάθοιμεν ἕλιώτερον μέρος. ⁴³⁸ εἶναι ἂν, ὅτι ἤθελον εἶσθαι.